

Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte

Fagrapport tilgrensende reindrift

Oppdragsnr.: 52509052 Dokumentnr.: 09 Revisjon: J04 Dato: 2026-08-31

Konsekvensutredninger av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fovsen Njaarke sijte

Fagrappport tilgrensende reindrift

Oppdragsnr.: 52509052 Dokumentnr.: 09 Revisjon: J04

Oppdragsgiver: Landbruks- og matdepartementet
Oppdragsgivers kontaktperson: Silje Trollstøl
Rådgiver: Norconsult Norge AS
Oppdragsleder: Magne Haukås
Fagansvarlig: SVBJØ

Forsidefoto: Hodalen, med Elgspiggen i bakgrunnen. Foto: Norconsult.

Revisjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent
B01	28.05.2026	Førstekast til gjennomlesing hos oppdragsgiver	SVBJØ	MAHAU	MAHAU
B02	17.08.2026	Oppdatert med kapittel om følgekonskvenser	SVBJØ	MAHAU	MAHAU
J04	31.08.2026	Endelig utredning	SVBJØ	MAHAU	MAHAU

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Sammendrag

Landbruks- og matdepartementet har gitt Norconsult, i samarbeid med NIBIO og Sogn Naturforvaltning, i oppdrag å utrede konsekvenser av etablering av tilleggsareal for Fovsen Njaarke sijte i området Håmmålsfjellet-Sålekinna. Utredningene skal legge til grunn at tilleggsarealet skal kunne brukes årlig som vinterbeiter av inntil 2100 rein fra Fovsen Njaarke sijte. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan tas i bruk fra 15. oktober til 30. april.

Denne rapporten beskriver konsekvenser av tiltaket for tilgrensende reindrift.

Verdivurdering

Både Svahken sijte, Femund sijte og Rendalen renselskap har vinterbeiter i sine områder som grenser mot eller ligger nært tilleggsområdet Håmmålsfjellet-Sålekinna. Dette er områder som vurderes til å ha svært stor verdi for alle tre.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Utredningen har lagt til grunn risiko for sammenblanding ved vurdering av påvirkning. Risikoen er påvirket av sannsynligheten for sammenblanding og konsekvensen av sammenblandingen for tilgrensende reindriften. Risikoen for sammenblanding påvirkes vesentlig dersom beiteperioden kan starte fra 15. oktober. Det vurderes at det blir vanskelig for Fovsen Njaarke sijte å ha tilstrekkelig kontroll på reinen i perioden frem mot jul på grunn av vanskelige driftsforhold. Det samme gjelder også for tilgrensende reindrift.

I utredningen legges det til grunn at dagens situasjon innebærer at rein fra Femund sijte årlig trekker inn i og oppholder seg i tilleggsområdet, spesielt før jul, men også utover vinteren. Sammenblanding med Fovsen Njaarke sijte fremstår dermed som vanskelig å unngå, og risikoen for sammenblanding vurderes som høy gjennom en vesentlig del av beiteperioden.

Det er ingen barrierer mellom tilleggsområdet og Rendalen renselskap. Renselskapet har rein i norddelen av konsesjonsområdet, mot tilleggsområdet, på senhøst og vinter. Det er høy risiko for at sammenblanding med Fosen-rein kan oppstå i denne perioden, og inntak i gjerdeanlegg for skilling vil være svært stressende for renselskapets rein.

Svahken sijte har ingen direkte grense mot tilleggsområdet. Innsjøen Femund fryser sjelden til før jul, og utgjør dermed en naturlig grense mellom beiteområdene på førjulsvinteren. Risikoen for sammenblanding er dermed vesentlig lavere enn for Rendalen og Femund.

Delområde	Risiko for sammenblanding	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Femund sijte	Høy	Svært stor	Forringet	Stor negativ (3-)
Svahken sijte	Middels	Svært stor	Noe forringet	Noe negativ (1-)
Rendalen renselskap	Høy	Svært stor	Forringet	Stor negativ (3-)
Samlet belastning	Opprettelse av tilleggsbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna øker faren for sammenblanding, og tiltaket vurderes til stor negativ konsekvens for både Femund sijte og Rendalen renselskap. Konsekvensen vurderes som noe negativ for Svahken sijte.			
Samlet konsekvensgrad	Stor negativ konsekvens			
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	To av tre delområder er vurdert til stor negativ konsekvens. Dette har vært utslagsgivende for at den samlede konsekvensgraden blir stor negativ konsekvens.			

Skadereduserende tiltak for tilgrensende reindrift

Vi har foreslått flere skadereduserende tiltak. Det viktigste skadereduserende tiltaket er å fastsette tillatt beiteperiode i tilleggsområdet til 1. januar-30.april. I tillegg bør det lages samarbeidsavtaler mellom partene, og etableres et gjerdeanlegg for skilling i konsesjonsområdet til Rendalen renselskap.

Vurdering av konsekvens med skadereduserende tiltak

Konsekvensene av tiltaket reduseres vesentlig dersom foreslåtte tiltak gjennomføres. Særlig gjelder dette for Rendalen renselskap, hvor konsekvensgraden vurderes redusert til noe negativ konsekvens. For Femund sijte vurderes skadereduserende tiltak å kunne redusere konsekvensen til middels negativ konsekvens. Også for Svahken sijte vil skadereduserende tiltak kunne bidra til å redusere konsekvensen. Samlet konsekvensgrad blir da middels negativ konsekvens.

Usikkerhet

Det er betydelig usikkerhet knyttet til vurderingen av påvirkning av sammenblanding og konsekvensene for de ulike delområdene. Risikoen blir vurdert ut fra historiske forhold og faglig skjønn basert på tilbakemelding fra reindriften i tilknytning til området.

Alle tilliggende reindriftsområder brukes til vinterbeite. Verdisettingen av utredningsområdet vurderes å være heftet med liten usikkerhet.

Vurdering av følgekonsekvenser av utvalgte skadereduserende tiltak

Landbruks- og matdepartementet har bedt Norconsult vurdere åtte ulike skadereduserende tiltak.

Tiltaket som vurderes å ha størst positiv effekt for å redusere faren for sammenblanding med tilgrensende reindrift, er å korte ned perioden for Fosen-reinens opphold i tilleggsområdet. Sannsynligheten for gode forhold for gjeting (skuterføre) er langt større etter nyttår enn 15.oktober.

Både enkeltvis og samlet vil de ulike sperregjerdene som er foreslått bidra til å redusere risikoen for sammenblanding. Spesielt lengre sperregjerder bidrar til dette. Det er likevel komplisert å vurdere mulige positive og negative konsekvenser av slike sperregjerder. Fra tilgrensende reindrift ble det i utgangspunktet ikke foreslått sperregjerder som avbøtende tiltak. Sperregjerdet mot Tufsingdal og Narjordet vil ha en positiv effekt for tilgrensende reindrift, men også kunne ha potensielle negative konsekvenser for blant annet ledeeffekter av Femund sijte sin rein inn i nye områder.

Ved vurdering av følgekonsekvenser for sperregjerdene forutsettes det at oppsett og vedlikeholdsansvar ikke ligger til reindriften selv, da dette vil gå sterkt utover reindriften økonomi og evne til å prioritere andre arbeidsoppgaver.

Gjerdeanlegget for Rendalen renselskap vurderes som viktig, selv om andre avbøtende tiltak etableres.

Summen av tiltak, med sperregjerder på sentrale strekninger og beitetid fra 1. januar vil redusere konsekvensene for tilgrensende reindrift vesentlig. I tillegg er det andre tiltak, som f.eks. gps-sendere, som også vil ha positiv påvirkning for tilgrensende reindrift.

Innhold

1	Bakgrunn	6
2	Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av tiltaket	7
2.1	Forutsetninger for tiltaket	7
2.2	Tidsramme for tiltaket	7
2.3	Tilbakeføring av området	7
2.4	Infrastruktur for reindriften – Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av utredningsarbeidet	8
2.5	Nullalternativet (referansealternativet)	8
3	Sannsynlig driftsform i Håmmålsfjellet – Sålekinna	9
3.1	Beitebruk og driftsmønster	9
4	Infrastruktur som skal utredes	12
4.1	Generelt om gjerdeanlegg i reindriften	12
4.2	Gjerdeanlegg og tilhørende infrastruktur som skal utredes	14
4.3	Gjeterhytter i beiteområdet som skal utredes	17
5	Metode	19
5.1	Metodebeskrivelse	19
5.2	Utfyllende om nullalternativet	22
5.3	Kunnskapsgrunnlaget og medvirkning	22
5.4	Tiltaks- og influensområdet (utredningsområdet)	23
5.5	Inndeling i delområder	23
5.6	Usikkerhet	24
6	Dagens situasjon - tilgrensende reindrift til Håmmålsfjellet-Sålekinna	25
6.1	Delområde Femund sijte	25
6.2	Delområde Svahken sijte	26
6.3	Rendalen renselskap	28
7	Påvirkning og konsekvensvurdering i driftsfasen	30
7.1	Påvirkning på delområder og konsekvens	30
7.2	Sammenstilling av konsekvens for alle delområder	33
8	Midlertidig påvirkning fra tiltaket i anleggsfasen	34
9	Forslag til skadereduserende tiltak for tilgrensende reindrift	35
9.1	Vurdering av konsekvenser med foreslåtte skadereduserende tiltak for tilgrensende reindrift	36
10	Vurderinger av følgekonskvenser av utvalgte skadereduserende tiltak	37
10.1	Tiltak 1: Tilleggsområdet tas i bruk tidligst 1. januar	37

10.2	Tiltak 2: Etablering av samlegjerde for skilling i Rendalen renselskaps konsesjonsområde	38
10.3	Tiltak 3: Tilpassing av det sørligste gjerdeanlegget slik at det ikke berører traséen for Femundløpet.	39
10.4	Tiltak 4: Bare ett av gjerdeanleggene for Fovsen Njaarke sijte realiseres, og benyttes av begge sijtene	39
10.5	Tiltak 5: Etablering av en reinfri buffersone i et område som grenser opp mot villreinområdet i vest	41
10.6	Tiltak 6: Etablering av sperregjerder i kombinasjon med naturlig topografi i fjellet for å hindre sammenblanding med villrein.	42
10.7	Tiltak 7 og 8: Sperregjerder langs eksisterende veier og jordbruksareal	43
10.8	Oppsummering vurdering av følgekonsekvenser for tilgrensende reindrift	50
11	Referanser	51
	Vedlegg 1	53
	Referat – Informasjonsmøte om reindrift ved tilleggsområdet – Statsforvalteren i Trøndelag	53
	Vedlegg 2	55
	Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Rendalen renselskap	55
	Vedlegg 3	57
	Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Femund sijte	57
	Vedlegg 4	59
	Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Svahken sijte	59

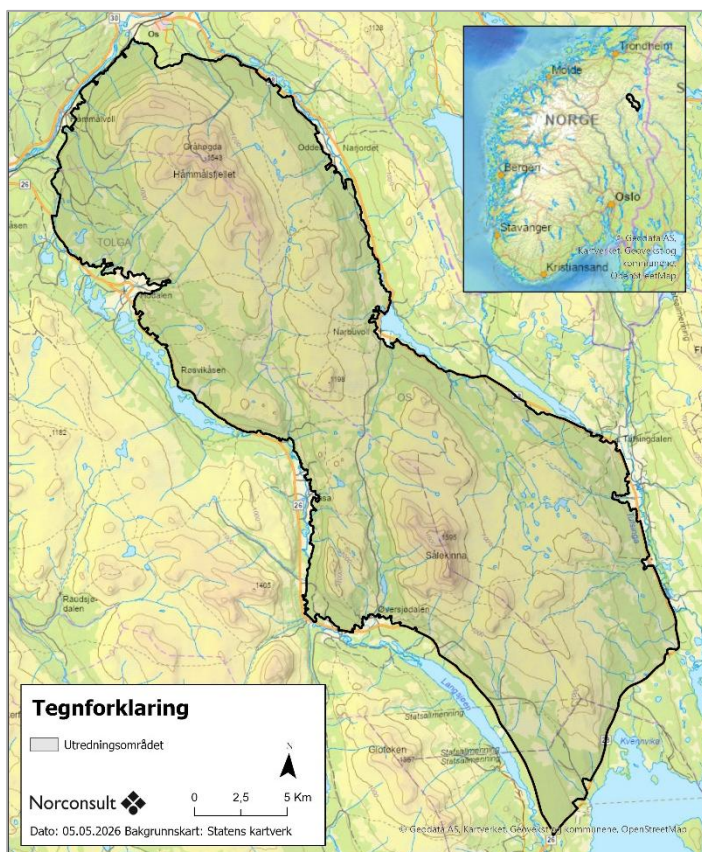
1 Bakgrunn

Høyesterett avviste 11. oktober 2021 saken om utmåling av ekspropriasjonserstatning til reindrifta på Fosen, med den begrunnelse at konsesjons- og ekspropriasjonsvedtakene for Roan og Storheia vindkraftverk på Fosen var ugyldige. Høyesterett kom til at reindriftssamenes rett til kulturutøvelse etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 var krenket.

Energidepartementet (daværende OED) initierte i april 2023 en meklingsprosess som et alternativt spor til den varslede omgjøringsprosessen. Meklingene mellom de to sijtene (driftsgruppene) i Fosen reinbeitedistrikt (heretter omtalt som Fovsen Njaarke sijte) og de respektive vindkraftselskapene ble igangsatt i mai 2023.

Den 18. desember 2023 ble det inngått en meklingsløsning mellom Sør-Fosen Sijte og Fosen vind. Den 6. mars 2024 ble tilnærmet tilsvarende avtale inngått mellom Nord-Fosen siida og Roan Vind. Begge avtalene har stilt som forutsetning at staten gjennomfører en prosess med sikte på å skaffe til veie et tilleggsareal for vinterbeite som kan stilles til sijtenes disposisjon fram til utløpet av inneværende konsesjonsperiode for vindkraftverkene.

Energidepartementet ga vinteren 2024 NIBIO i oppdrag å utrede mulige tilleggsarealer for vinterbeite for reindrifta på Fosen. NIBIO leverte sin rapport i september 2024 (NIBIO, 2024). NIBIO har utredet tolv områder i Trøndelag, Møre og Romsdal og Innlandet som mulige tilleggsareal. Av disse tolv var det ett område som utpekte seg som godt egnet. Dette er Håmmålsfjellet-Sålekinna i Os, Tolga og Engerdal kommune i Innlandet fylke (Figur 1-1). Vurdering av hvilke konsekvenser etablering av vinterbeite i området har for miljø og samfunn var ikke en del av NIBIOs oppdrag.

Regjeringen har lagt til grunn den faglige anbefalingen fra NIBIO og jobber videre med dette alternativet.

Figur 1-1 Avgrensning av utredningsområdet Håmmålsfjellet-Sålekinna.

2 Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av tiltaket

Landbruks- og matdepartementet legger til grunn at tilleggsarealet ved Håmmålsfjellet-Sålekinna skal kunne brukes årlig som vinterbeiter av de to sijtene i Fovsen Njaarke sijte. Sijtene må flytte reinen med bil mellom Fosen og tilleggsarealet. Tilleggsarealet skal kunne brukes av inntil 2100 rein årlig fra Fovsen Njaarke sijte.

Opprinnelig var det forutsatt at vinterbeite var aktuelt i en periode fra januar til april. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan tas i bruk fra 15. oktober til 30. april. Det legges som hovedregel til grunn at slakteuttak vil skje før flytting til tilleggsarealet, og at kalving vil skje etter flytting tilbake til Fovsen Njaarke sijte.

Hoveddelen av tiltaket er reinbeite. I tillegg vil det være aktuelt å oppføre infrastruktur for å kunne drifte i området.

2.1 Forutsetninger for tiltaket

Tilleggsarealet skal kun være knyttet til bruk for Fovsen Njaarke sijte. Det vil ikke være tillatt for andre reinbeitedistrikt å bruke området. Tilleggsarealet vil ligge utenfor det samiske reinbeiteområdet, og det medfører ikke en utvidelse av det samiske reinbeiteområdet.

Mattilsynet har gjort en vurdering av utfordringen med at Fovsen Njaarke sijte ligger nord for CWD-grensen, og et eventuelt tilleggsareal ligger sør for CWD-grensen, jf. forskrift 12. juni 2017 nr. 734 om soner ved påvisning av Chronic Wasting Disease. Mattilsynets anbefaling skal legges til grunn for konsekvensutredningen. Mattilsynets vurdering ligger som vedlegg i NIBIOs rapport «Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen og Nord-Fosen siida». Mattilsynet anbefaler å flytte forbudsgrensen nord for Fovsen Njaarke sijte.

Det aktuelle området er forvaltningsområde for gaupe i forvaltningsplanen for region 5 (Hedmark). I tillegg er beiteområder i Sålekinna brukt som beite for sauebesetninger fra rovdyrutsatte beiteområder i Engerdal.

Forsvarsbygg arbeider med oppgradering av det eksisterende radaranlegget på Håmmålsfjellet. Konsekvensutredningen skal legge til grunn at Forsvarsbyggs arbeid gjennomføres som planlagt, og at etablering av tilleggsareal for Fovsen Njaarke sijte ikke skal være til hinder for dette.

2.2 Tidsramme for tiltaket

Tilleggsarealet er knyttet til meklingsavtalene for henholdsvis Sør-Fosen sijte og Nord-Fosen siida, og følger konsesjonsperioden for vindkraftverkene. Konsesjonsperioden for Storheia vindkraftverk (i Sør-Fosen sijtes område) utløper i 2045, og konsesjonsperioden for Roan vindkraftverk (i Nord-Fosen siidas område) utløper i 2043.

Utredningen skal vurdere bruken av området som tilleggsareal for vinterbeite i konsesjonsperioden.

Dersom reindriften i Nord-Fosen siida og Sør-Fosen sijte avvikles i løpet av konsesjonsperioden, vil også bruken av tilleggsarealet avsluttes og vilkår om tilbakeføring må oppfylles.

2.3 Tilbakeføring av området

Tilleggsarealet er knyttet til konsesjonsperioden for vindkraftverkene, jf. forrige kapittel. Når konsesjonsperioden er avsluttet skal tilleggsarealet tilbakeføres slik det var før tilleggsarealet ble etablert, og all infrastruktur knyttet til reindriften skal fjernes.

Gjerdeanlegg og bygninger skal fjernes etter at bruken er avsluttet. Sijtene skal så langt det er mulig inngå avtaler om etterbruk av etablerte gjeterhytter med lokale aktører som kan benytte disse til andre formål. Dette gjelder også andre bygninger som kan etterbrukes. Gjerder som eventuelt er bygd for å hindre konflikter med andre interesser i området og sammenblanding med villrein skal i utgangspunktet fjernes av reindriftsmyndighetene.

2.4 Infrastruktur for reindrifta – Landbruks- og matdepartementets beskrivelse av utredningsarbeidet

Nødvendig infrastruktur for å få reinen av og på bil skal utredes. Dette omfatter også avlastnings/opplastingsplasser, oppsamlingsgjerder og beitehage som reinen kan oppholde seg i frem til transport og etter transport. Beitehagen må være stor nok til at reinen kan oppholde seg der over noe tid, og det må være mulighet for tilleggsfôring. Gjerdeanlegget må ha vanntilførsel, strøm og sanitæranlegg.

Det vil også være nødvendig å utrede oppføring av gjeterhytte, garasje og lagerbygning til bruk for reingjeterne. Disse må plasseres der det er hensiktsmessig for gjeting og arbeid med reinen.

Gjerdeanlegg som kan brukes til skilling av rein ved sammenblandinger med tilgrensende reinbeitedistrikter skal vurderes.

Det kan være aktuelt for reindrifta å bruke droner for tilsyn av reinen. I samarbeid med reindrifta kan det også være aktuelt med andre tiltak for tilsyn og for å følge reinens bevegelsesmønster.

Det skal vurderes alternative plasseringer av infrastruktur. Alternativene må vurderes ut fra reindriftsfaglige behov og hensynet til andre interesser.

Konsekvensutredningen skal gi en beskrivelse av behov for og mulig omfang av nødvendig infrastruktur for reindrifta, samt vurdere alternative plasseringer av denne. Plasseringen av infrastruktur skal være best mulig reindriftsfaglig, og i størst mulig grad unngå negative konsekvenser for andre forhold, herunder klima- og miljøhensyn. Alternative plasseringer skal utredes i dialog med reindrifta. Rasfare og fare for flom må vurderes for de alternative plasseringene.

Den foreslåtte infrastrukturen skal inntegnes på kart.

2.5 Nullalternativet (referansealternativet)

Tiltakets påvirkning på og konsekvens for utredningsområdet skal vurderes opp mot nullalternativet (referansealternativet).

I dette utredningsarbeidet er nullalternativet dagens situasjon og planlagt utvikling av arealbruken i tilleggsområdet.

3 Sannsynlig driftsform i Håmmålsfjellet – Sålekinna

I dag driver sijtene atskilt på Fosen. Sijtene har ulikt syn på hvordan driften i tilleggsområdet skal foregå.

Utredningen tar ikke stilling til interne forhold mellom gruppene, herunder en eventuell oppdeling av tilleggsområdet mellom sijtene. Delt beitebruk innebærer at det kan bli etablert to gjerdeanlegg.

3.1 Beitebruk og driftsmønster

En eventuell bruk av tilleggsområdet vil hjemles i en plan med bestemmelser og retningslinjer, etter plan- og bygningsloven, samt gjennom privatrettslige avtaler med grunneiere og/eller ekspropriasjon. Hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindriften i tilleggsområdet, er derfor usikkert.

Tidsramme

Opprinnelig var det forutsatt at vinterbeite var aktuelt i en periode fra januar til april. Utredningsarbeidet skal legge til grunn at området kan tas i bruk fra 15. oktober til 30. april. Hovedsamlingen på Fosen skjer vanligvis tett opptil eller like etter jul, men vær- og beiteforhold kan enkelte år legge til rette for tidligere samling. Dette kan innebære behov for å ta vinterbeitene i tilleggsområdet i bruk før nyttår. Det er ikke aktuelt å benytte tilleggsområdet utover april måned.

Reintall

Fovsen Njaarke sijte har et fastsatt øvre reintall på 2100 rein pr. 31.3 (reintall før kalving, ved driftsårets slutt). Dette gjelder også ved bruk av tilleggsområdet. LMD har videre lagt til grunn som hovedregel at slakting skal skje før transport til tilleggsområdet. Sijtene påpeker at de må ha mulighet til å slakte også når de er i tilleggsområdet. Det kan bety at antall rein på beite i tilleggsområdet i enkelte år kan overstige 2100 rein for en kortere periode.

Transport til og fra tilleggsområdet

Reinen må transporteres med lastebil fra gjerdeanlegg på Fosen. Transportavstanden er henholdsvis ca. 240 km for Sør-gruppen (inkl. ferge) og 360 km for Nord-gruppen. Lastekapasiteten per bil (semitrailer med trekkvogn eller lastebil med henger) er ca. 160 voksne rein. Ved en forutsetning om bruk av to biler pr. sijte kan det gå minimum 3-4 dager for hver sijte å få hele flokken transportert til tilleggsområdet. Dette forutsetter at sijtene har klart å samle hele sine reinflokker før flyttingen starter, noe som er usikkert.

Reinen kan ikke slippes på fritt beite før hovedflokken er kommet til tilleggsområdet. De første reinene må derfor lastes av i beitehagen i påvente av resten av hovedflokken. Rein som blir stående i reingjerde over 12 timer må ha tilgang på fôr og snø/vann.

Ved transport tilbake til Fosen vil reinen samles og tas inn i gjerdet når vær- og føreforholdene tillater det, normalt i slutten av mars/tidlig april.

Ordinær drift

Tilleggsområdet blir nytt og ukjent område for både rein og reindriftsutøvere. Det er noe usikkerhet om reinen slår seg til ro, eller vil forsøke å trekke ut av området. Intensiv gjeting er trolig nødvendig. Det er spesielt viktig å få kontroll på flokken når den slippes samlet ut av beitehagen.

Tilleggsområdet har vinterbeite av høy kvalitet, med god tilgang på spesielt lav. Ved vanlige beiteforhold, og uten forstyrrelser fra rovdyr eller menneskelig ferdsel, vil reinen kunne beite i det samme området over lengre tid. Tilleggsområdets topografi gjør at tilsyn gjennomføres i hovedsak som kantgjeting; ved daglig å kjøre rundt området flokken oppholder seg i, og hente inn dyr som har trukket ut av beiteområdet.

Oppsamlingsområder og flyttleier er en sentral del av reindrifas driftsmønster. Oppsamlingsområdene er naturlige avgrensede områder med gode beiter og lite forstyrrelser hvor reinen kan samles forut for flytting. Flyttleier er naturlige leder i terrenget hvor reinen i utgangspunktet lett lar seg flytte under styring og kontroll av reindrifutøverne. Det vil ta tid for reindrif å bli kjent med hvordan reinen bruker området og hvordan driftsmønsteret blir. Når man har fått tilstrekkelig med erfaring fra området, er det naturlig at flyttleier og oppsamlingsområder kartfestes i reindrifas arealbrukskart, for å unngå tekniske inngrep eller tilrettelegging for ferdsel som kan sperre bruken av de viktigste flyttleiene. Som tidligere nevnt er det usikkert hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindrif i tilleggsområdet, men innenfor det samiske reinbeiteområdet har reindrifas flyttleier et strengt vern og skal ikke stenges (Lovdata, 2007). Uavhengig av dette er det uansett viktig at det ikke skjer tekniske inngrep og andre aktiviteter i tilleggsområdet som medfører større utfordringer for reindrifas bruk av området som vinterbeite.

Hovedbruken av gjerdeanleggene blir ved ankomst til tilleggsområdet, og ved flytting tilbake til Fosen. Når reinen samles og skal transporteres tilbake, må også representanter fra nabadistriktene til tilleggsområdet være til stede for å se om deres rein har blandet seg med Fosen-rein. Tilsvarende må sijtene være til stede når nabadistriktene har i gjerdet dersom det er mistanke om at rein fra ulike distrikt har blandet seg. Dersom det oppstår større sammenblandinger med nabadistriktene, kan det bli nødvendig å ta inn i gjerdet underveis i beiteperioden.

Ved samlinger er det behov for vesentlig flere gjetere på snøskuter enn ved den daglige driften. På samme vis blir det behov for mer arbeidskraft i gjerdet når reinen skal skilles og lastes på lastebil.

3.1.1 Uforutsette hendelser / ikke ordinær drift

Ved dårlige beiteforhold vinterstid, i form av enten mye snø og/eller låste beiter (islag på snøen), vil reinen spre seg i mindre flokker over større områder for å finne tilgjengelig beite. Dersom dårlige beiter oppstår i fjellet, vil det sannsynligvis forekomme rein i lavereliggende områder med tilgjengelig beite utenfor tilleggsområdet. Dårlige beiter innebærer betydelig merarbeid for reindrifutøverne. Nødføring kan gjennomføres ved dårlige beiter, men dette har ikke vært nødvendig for reindrif i Trøndelag.

Menneskelig ferdsel eller rovvilt kan påvirke reinens beitemønster. Ved gode beiteforhold i et område kan reinen beite rolig over lengre perioder, men ved gjentatte forstyrrelser vil den trekke til andre, mer uforstyrrete områder.

Dersom umerket rein fra Rendalen renselskap eller villrein kommer inn i tilleggsområdet vil den måtte skilles og slippes ut i tilleggsområdet igjen, i utgangspunktet når Fosen-reinen samles for transport nordover. Det kan også oppstå situasjoner der man vil gjennomføre skilling med en gang situasjonen oppstår. Et alternativ til å slippe Rendalsreinen ut og drive flokken tilbake til konsesjonsområdet er å transportere dem på bil. Selv om dette kan utfordre dyrevelferd er det gjennomførbart jfr. tidligere erfaring etter sammenblanding med rein fra Elgå reinbeitedistrikt (pers. med. Per Ola Granlund).

3.1.2 Motorferdsel

Snøskuter

Snøskuter blir brukt daglig vinterstid. For effektiv drift, er reindrif avhengig av å kunne kjøre snøskuter i hele tilleggsområdet, også i verneområder. I tillegg kan det bli nødvendig å kjøre utenfor tilleggsområdet, blant annet for å effektivt hente rein som har vandret ut av området. Under ordinær gjeting og tilsyn vil hver gruppe benytte 2 til 3 gjetere med skuter, mens det under samling eller andre arbeidskrevende operasjoner vil være vesentlig flere i aksjon.

Barmarkskjøretøy

I utgangspunktet er barmarkskjøretøy som sekshjuling eller motorsykkel lite aktuelt. Det skal ikke mye snø og frost til før snøskuter er et bedre hjelpemiddel enn barmarkskjøretøy.

Helikopter

Helikopter brukes i reindriften spesielt ved flytting i utfordrende terreng, og gjerne ved inntak i gjerdet. Vinterføret og terrengets beskaffenhet medfører sannsynligvis at bruk av snøskuter er tilstrekkelig under de fleste forhold, men helikopter kan brukes ved behov.

3.1.3 Andre hjelpemidler

Bruk av drone

Drone med kamera (vanlig og/eller termisk) er et vanlig hjelpemiddel i reindriften. Droner brukes til å føre tilsyn med flokken og til en viss grad flytte med reinen. Droner kan redusere reindriftenes behov for motorferdsel.

Gjeterhund

Reindriften har mulighet til å bruke hund til gjeting av rein gjennom hele året, uavhengig av båndtvangsbestemmelser. Gjeterhund brukes daglig.

Rein med GPS

Det er vanlig i moderne reindrift at deler av reinflokken er merket med GPS-sendere. GPS-merking av rein er et nyttig supplement for å holde oversikt over hvor i terrenget reinen beveger seg. Reindriften på Fosen har i dag en liten andel rein som er GPS-merket.

3.1.4 Andre forhold knyttet til samisk reindriftsutøvelse

Som tidligere nevnt er det usikkert hvilke rettigheter som faktisk blir gjeldende for reindriften i tilleggsområdet, men innenfor det samiske reinbeiteområdet har reindriften også følgende rettigheter:

Jakt og fiske

Samiske reindriftsutøvere har innenfor det samiske reinbeiteområdet rett til å drive jakt, fangst og fiske på statsgrunn, på samme vilkår og regler som fastboende. Rettigheten gjelder i utgangspunktet ikke på privat grunn. Nærmere omtale finnes i reindriftslovens § 26 (Lovdata, 2007)

Brensel og trevirke

Reindriftsutøvere har i det samiske reinbeiteområdet rett til å ta ut nødvendig trevirke (lauvtrær, einer og tørre bartrær) til brensel, gammer, teltstenger, enkle redskaper, o.l. Nærmere omtale finnes i reindriftslovens § 25 (Lovdata, 2007).

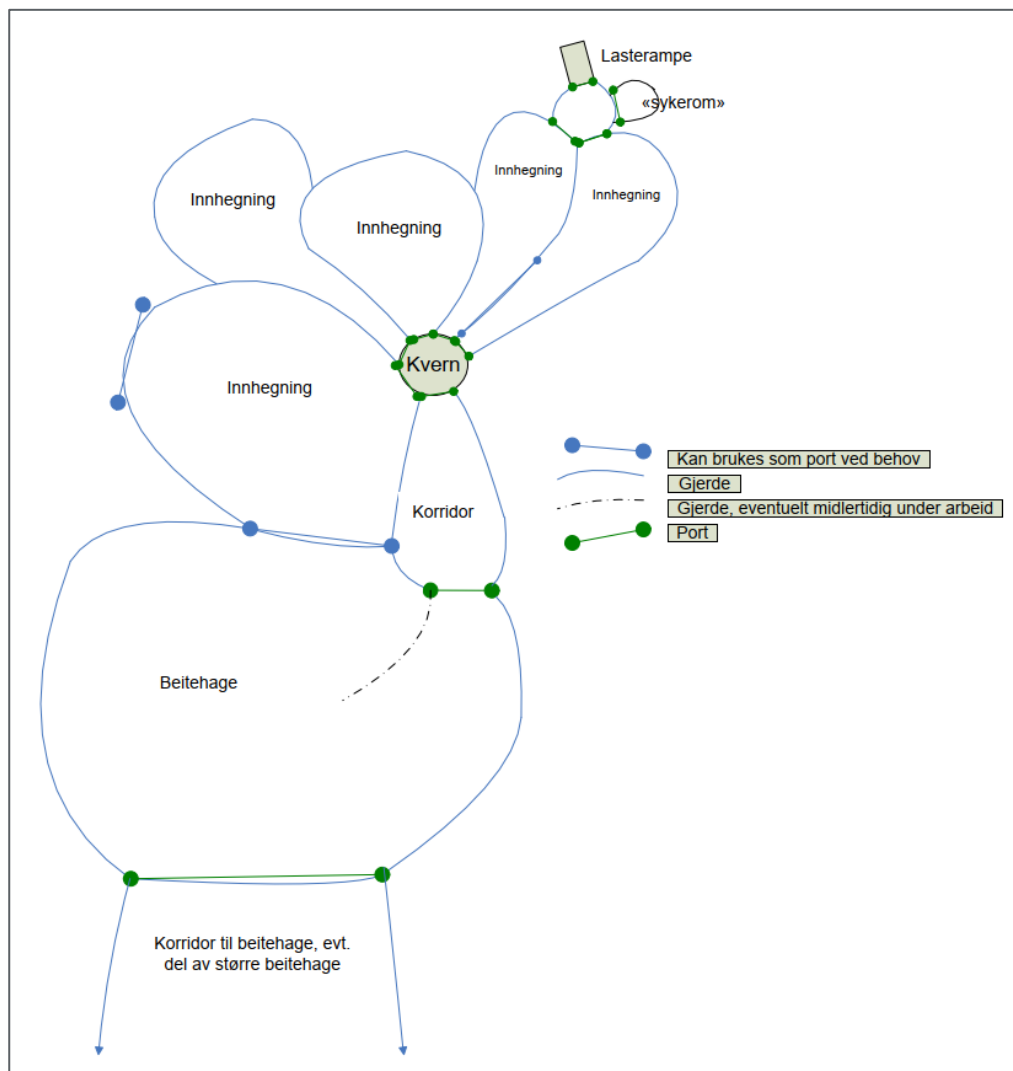
4 Infrastruktur som skal utredes

Fovsen Njaarke sijte har nødvendig behov for gjerdeanlegg, gjeterhytter og lager ved utøvelse av reindrift i tilleggsområdet.

Gjerdeanlegget skal skaleres og utformes i tråd med nord- og sør-gruppens behov. Detaljert utforming kan først gjøres når lokalitet befares på barmark. Gjerdeanlegget må ha en stor nok beitehage til å holde hele flokken i flere dager. Videre må den ha tilstrekkelig med innhengninger (kammer) for å kunne sortere reinen på blant annet gruppe, distrikt eller eier. Beskrivelser av utforming av gjerdet og krav til dyrevelferd er fra reinbeitedistriktet selv, samt fra veiledere fra Mattilsynet (2014) og NIBIO (2017).

4.1 Generelt om gjerdeanlegg i reindriften

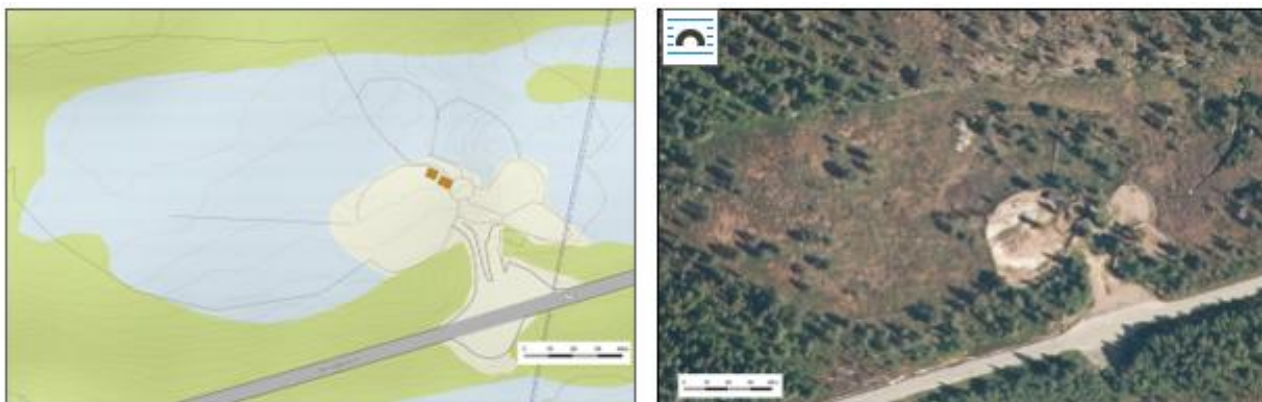
Et gjerdeanlegg for skilling må ha mange innhengninger. Nedenfor vises en skisse av gjerdeanlegg for skilling (Mattilsynet, 2014).

Figur 4-1 Skisse av et tradisjonelt gjerdeanlegg (Mattilsynet 2014).

Generelt må underlaget i kvern, korridorer og innhengning ha god drenering og være flatt uten større steiner og annet som reinen kan skade seg på når den blir presset sammen.

I figur 4-2 og figur 4-3 ser vi bilder av to av sijtenes anlegg på Fosen og hvordan de er utformet. Gjerdeanlegg i tilleggsområdet vil være større på grunn av større behov for parkeringsplass, lagerbehov og gjeterhytter.

Figur 4-2 Viser nord-gruppens gjerdeanlegg på Meungan, Osen kommune, på kart og på flyfoto. Kart: Statens Kartverk.

Figur 4-3 Viser sør-gruppen gjerdeanlegg på Skansen, Åfjord kommune, på kart og flyfoto. Kart: Statens Kartverk.

4.1.1 Beitehage

Beitehagen er den største innhengningen i et gjerdeanlegg. Her blir reinen samlet forut for skilling og transport, og i dette tilfellet forut for et samlet beiteslipp i tilleggsområdet. Ved opphold i beitehagen i 1-2 døgn skal ikke reinen oppta mer enn halve arealet i beitehagen når den er i ro. Skal den være i beitehagen mer enn 1-2 døgn skal det være stor nok plass til at den kan bevege seg i mindre grupper (Mattilsynet, 2014).

På grunn av størrelsen på beitehagen er utformingen mindre viktig, og gjerdet kan følge naturlige avgrensninger i terrenget. Høyden på gjerdet i beitehagen bør være minimum 1,75 meter høy, og avstand mellom stolper ca. 1,5-2,5 meter, avhengig av terrenget.

På grunn av beitehagens størrelse bør den ha flere åpninger når den ikke er i bruk, slik at vilt kan trekke fritt igjennom området. Det må være lett å drive reinen mot kverna. I beitehagen bør det derfor være et ledegjerde eller en traktformet utforming mot korridoren som går til kverna. Ledegjerder kan også være nødvendig for å lede reinen inn i beitehagen. Lengden på disse vil avhenge av terrenget og andre naturgitte forhold.

4.1.2 Kvern/sil

Kvern eller sil er et sirkelformet rom hvor reinen kommer så nært at man kan ta fast enkelt dyr med hender. Kverna har en diameter på ca. 10-15 meter, men dette kan variere. Kverna har solide vegger med plank, og de må være minst 2 meter høye. I tilknytning til kverna kan det ofte være ei lita bu for «papirarbeid», dvs. å føre lister over f.eks. slaktedyr og livdyr.

4.1.3 Innhengning/sorteringskammer

Fra kverna sorteres rein ut i de ulike kamrene; slaktedyr, livdyr og fremmedrein. Antall sorteringskammer er avhengig av omfanget av reindriften i det aktuelle området. Gjerdet utformes som i beitehagen, men i smalere deler inn mot kverna er det behov for forsterking i høyde og med plank i stedet for netting.

4.1.4 Lasterampe

For lasting på bil må det være en rampe i tilknytning til en innhengning. Rampa må kunne justeres i høyde for å passe til transportens lasteplan. I tilknytning til lasterampa er det behov for flere små innhengninger for å sortere på voksendyr og kalv før de lastes på bil. Gjerdene her må være av samme standard som i kverna.

4.1.5 Øvrige forhold

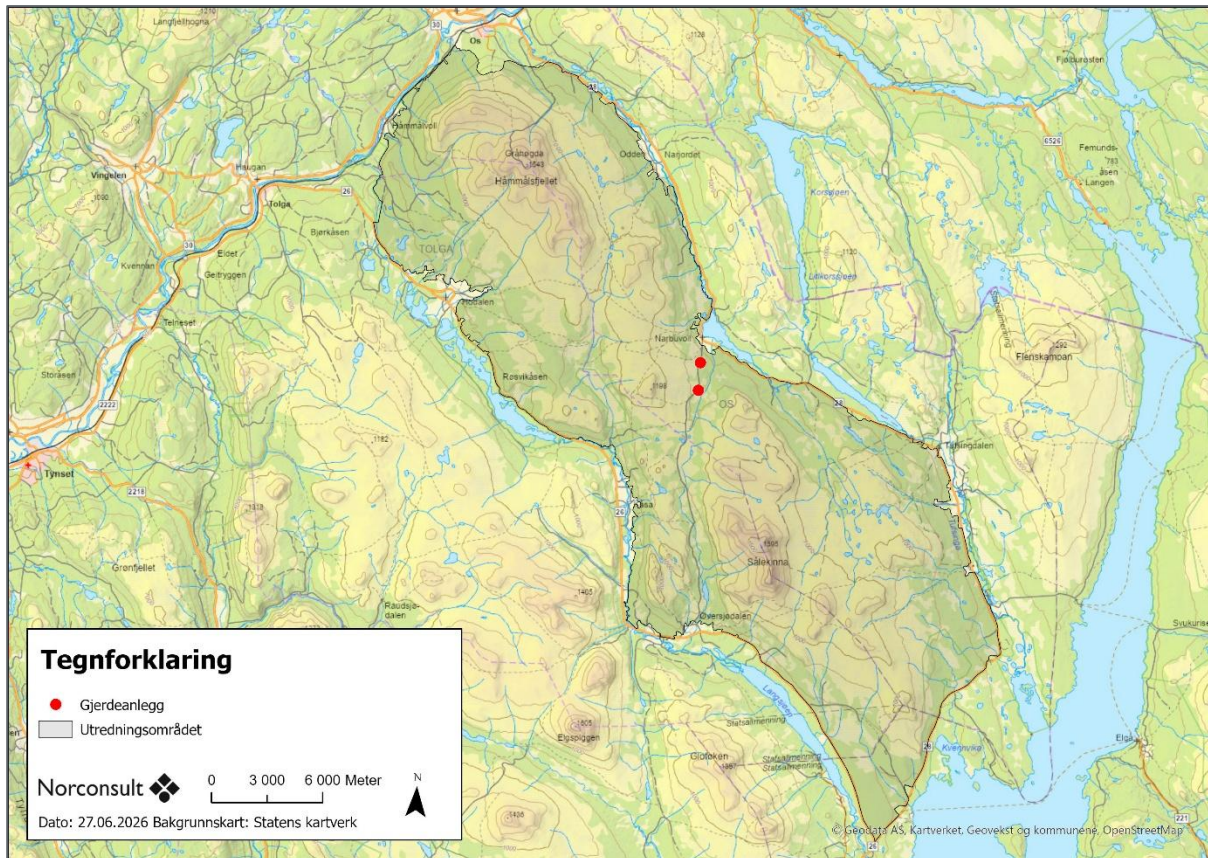
Reinen bør ha tilgang på fôr etter 12 timer i en innhengning. Ved over 12 timer i gjerdet om høsten og vinteren, skal den også ha tilgang på vann eller snø (Mattilsynet, 2014).

Kverna og lasteområdet må være opplyst. I tillegg må det være mulighet for å komme inn i kvern og eventuelt korridor for å rydde snø ved behov.

I tillegg kommer behov for parkeringsplass, lager/garasje og gjeterhytter/mannskapshus. Parkeringsplassen må være stor nok til at lastebil kan snu, samt komme inntil lasterampa. Gjerdeanlegget må ha tilgang på strøm og tilførsel av drikkevann.

4.2 Gjerdeanlegg og tilhørende infrastruktur som skal utredes

Det er to områder for gjerdeanlegg som skal utredes, jf. 4-4. Begge områdene har formål LNF i kommuneplanens arealdel. Områdene er ikke avklart med grunneiere.

Figur 4-4 Lokalisering av gjerdeanleggene er markert med røde punkt. Bakgrunnskart: Statens Kartverk

For gjerdeanleggene skilles det mellom ulike formål ut fra behovet for fysiske inngrep:

Gult område – Beitehage

Beitehagen krever ingen inngrep foruten gjerdet rundt arealet. Dersom det ikke er rennende vann i området, må det etableres mulighet for vanntilgang ved tilfeller der det er lite tilgjengelig eller forurenset snø i enkelte år. Det vil også være nødvendig med ledegjerder som leder reinflokken inn i beitehagen.

Blått område – Gjerdeanlegg (Kvern/sil, sorteringskammer og lasterampe)

Her blir det flere mindre innhengninger og delvis høyere og sterkere gjerder. Det er behov for terrengforberedende tiltak på overflaten som skogrydding og fjerning av større steiner, stubber og røtter. Det kan også være behov for grusing og drenering, spesielt i kverna.

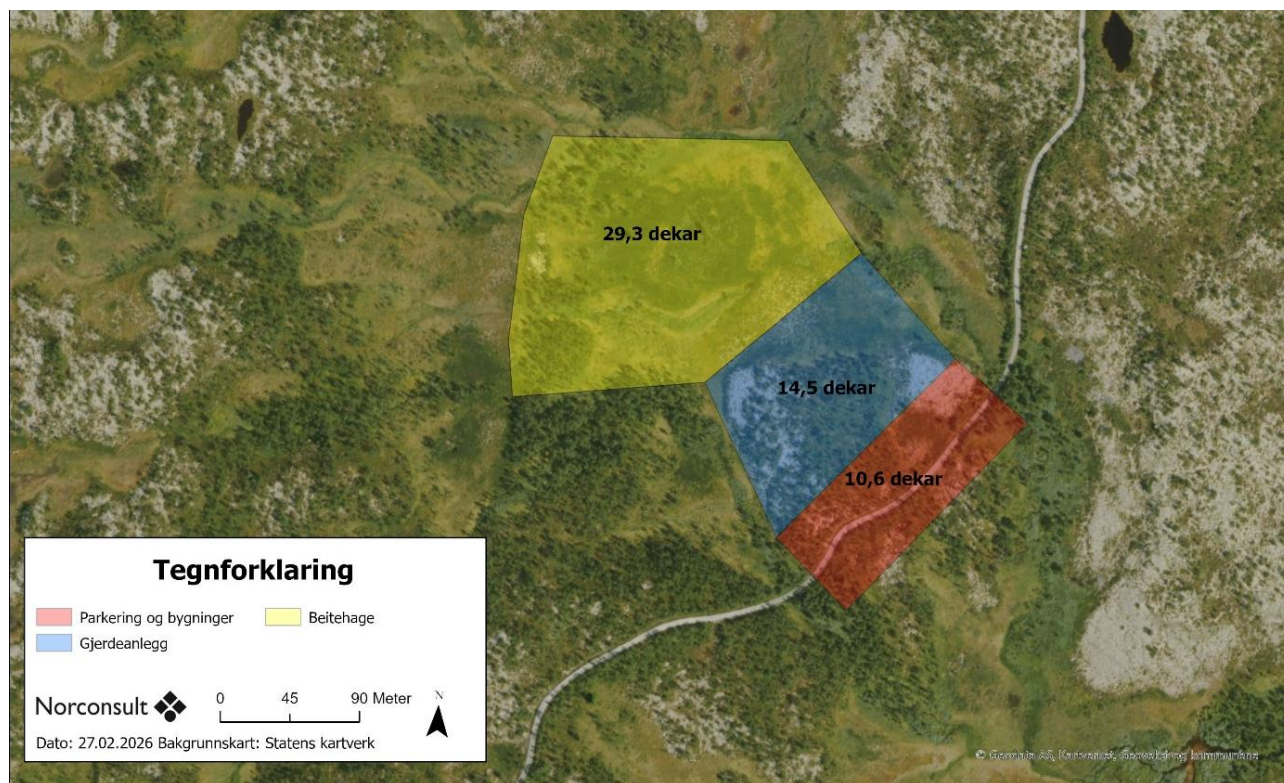
Rødt område – Parkeringsplass og bebyggelse

Innenfor dette området kreves det større grad av terrenginngrep for tilrettelegging av parkeringsareal og snuplass for lastebil, samt områder for lager og gjeterhytter. Det vurderes behov for en større lagerbygning og 3 til 6 gjeterhytter, avhengig av om det blir felles eller separate anlegg.

Utnyttingsgraden i rødt område er vanskelig å beskrive nøyaktig, men et behov på 5 dekar er sannsynlig

4.2.1 Øversjødalsvegen Sør

Arealet ligger langs Øversjødalsveien i Os kommune, ca. 3 km fra Narbuvooll og fylkesvei 28. Arealet består av bjørkeskog med lav- og lyngdekke og ris- og grasmyr (Figur 4-5). Det er relativt flatt, med en mindre høyde i den vestlige delen av blått område.

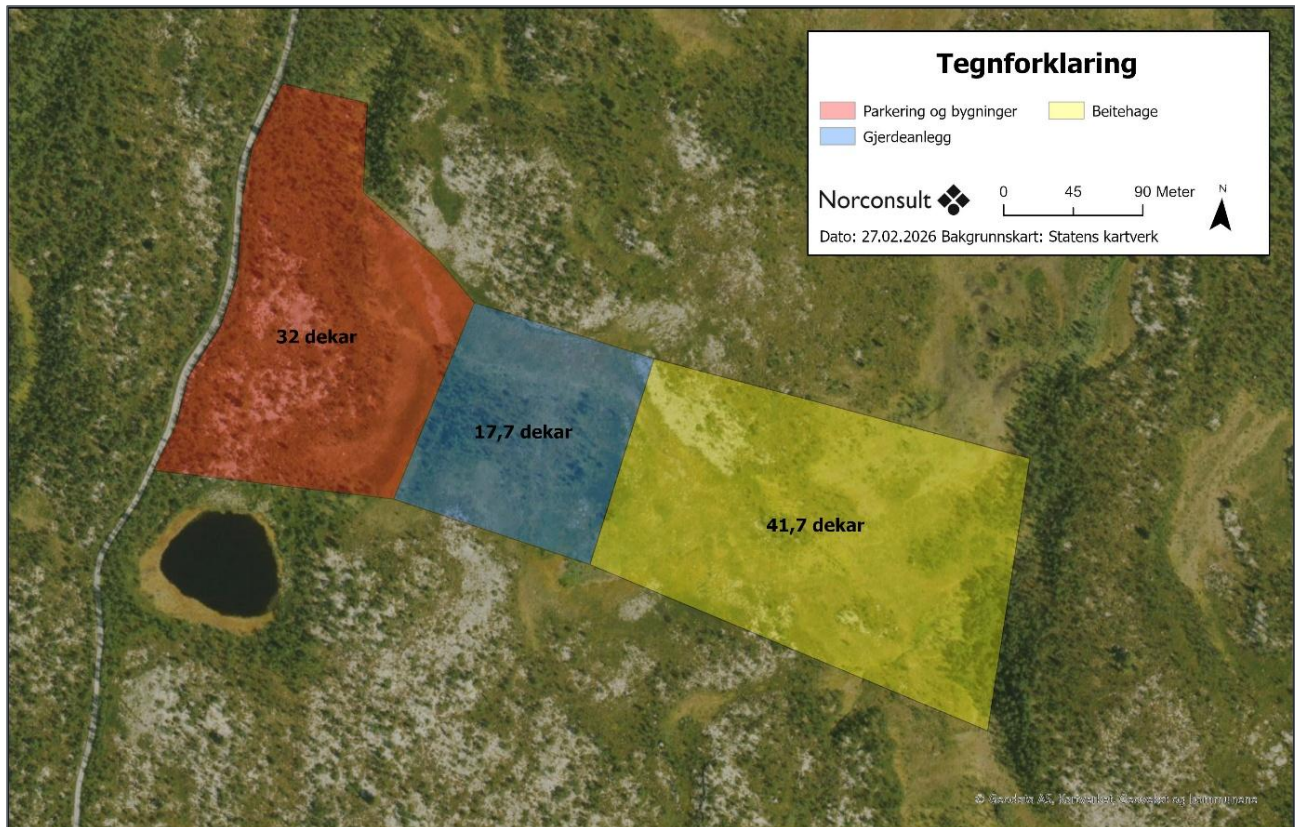

Figur 4-5 Viser foreslått område for parkeringsplass mv. (rødt), gjerdeanlegget (blått) og beitehage (gult). Bakgrunnskart: Statens kartverk.

Området ligger geografisk midt i beiteområdet, og fremstår driftsmessig lett tilgjengelig fra både sør og nordsiden. Arealet er langt fra øvrig infrastruktur som strøm og vanntilførsel. Standarden på Øversjødalsveien må forbedres til helårsvei vegklasse 3 frem til gjerdeanlegget, jf. Normaler for landbruksveier (Landbruksdirektoratet, 2026). Veien blir ikke brøytet vinterstid i dag.

4.2.2 Øversjødalsvegen Nord

Arealet ligger langs Øversjødalsveien i Os kommune, ca. 1,5 km fra Narbuvooll og fylkesvei 28. Området mangler strøm og vanntilførsel. Arealet består av bjørkeskog med lav- og lyngdekke og ris-myrr (Figur 4-6).

Figur 4-6 Viser foreslått område for parkeringsplass mv. (rødt), gjerdeanlegget (blått) og beitehage (gult). Bakgrunnkart: Statens kartverk

Område for gjerdeanlegget (blå markering) er relativt flatt. Område for parkeringsplass mv. er stort, men arealet er kupert, med stigning fra nord mot sør, og krever sannsynligvis god tilpasning av vei, parkering og bygninger. Fremstår lett tilgjengelig driftsmessig fra sør, men begrenses noe av elva Engåa rett øst for området. Også dette alternativet krever oppgradering av Øversjødalsveien til helårsvei vegklasse 3, frem til gjerdeanlegget, og den må brøytes.

4.3 Gjeterhytter i beiteområdet som skal utredes

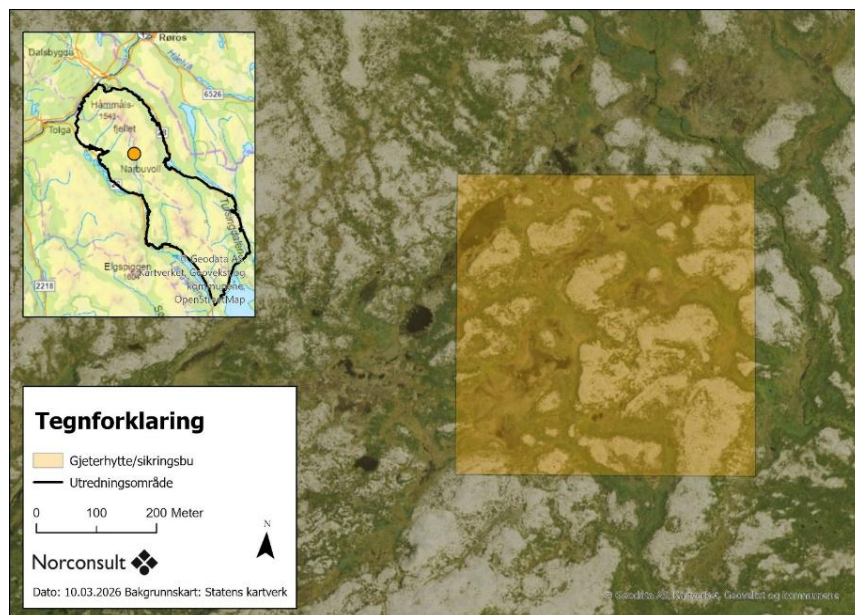
Gjeterhytter har en viktig funksjon for en effektiv reindrift. En gjeterhytte gir muligheten til å være til stede over lengre tid nær flokken og bedrer arbeidsforholdene for reindriftsutøverne. Hyttene er også et viktig sikkerhetstiltak dersom uvær, ulykker eller andre problemer oppstår. Hyttene må forventes å bli brukt jevnlig gjennom beiteperioden.

Det er vurdert behov for to gjeterhytter; én i område Håmmålsfjellet (figur 4-7) og én i område Sålekinna (figur 4-8). Området er ikke befart på barmark. Uten kjennskap til forholdene på stedet, er det derfor foreslått et areal på 500 x 500 meter som hyttene kan plasseres innenfor.

I tilknytning til hver hytte er det også behov for et uthus til lagring av ved, drivstoff mv. Samlet bebyggt areal for hytte og uthus på opptil 50 m² vurderes som tilstrekkelig.

4.3.1 Gjeterhytte i nord – Håmmålsfjellet

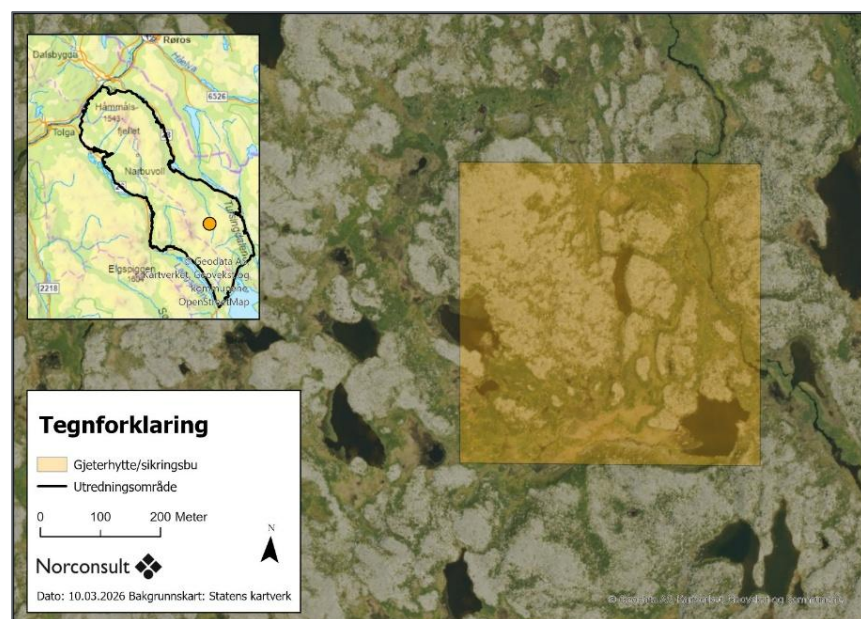
Området som skal utredes for plassering av gjeterhytte i den nordlige delen av utredningsområdet, er i Tolga kommune, se Figur 4-7. Bakgrunnen for valget av dette området som egnet for gjeterhytte, er at plasseringen gir relativt korte avstander til beiteområder både på østsiden og vestsiden av Håmmålsfjellet.

Figur 4-7 Viser foreslått område for gjeterhytte i nordlig del av tilleggsområdet.

4.3.2 Gjeterhytte i sør – Sålekinna

I den sørlige delen av utredningsområdet skal det utredes plassering av gjeterhytte innenfor et område som er i Os kommune se Figur 4-8. Området er egnet for gjeterhytte med tanke på at det ligger sentralt ved Sålekinna.

Figur 4-8 Viser foreslått område for gjeterhytte i sørlig del av tilleggsområdet.

5 Metode

Vurderingene av risiko for sammenblanding mellom rein fra Fovsen Njaarke sijte og rein fra Svahken sijte, Femund sijte og Rendalen renselskap er utført av Norconsult på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet.

Sammenblanding i reindrifta

Med sammenblanding i denne rapporten menes risikoen for uønsket kontakt mellom rein fra ulike reinbeitedistrikt eller sijter (sijte/sida er en gruppe reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer). Ved sammenblanding er det en eller flere flokker av rein fra en sijte eller reinbeitedistrikt som har kommet inn i andres beiteområder og blandet seg med reinen der.

I reindrifta finnes det tradisjonell praksis, sedvane, for hvordan reindriften skal utøves, blant annet ved sammenblanding. Eksempler på tradisjonelle skikker er at man varsler nabodistrikt når man tar inn i gjerdeanlegget på høsten, slik at de har mulighet til å besiktige reinflokken som er tatt inn. Videre skal man varsle dersom man skal inn i et nabodistrikt for å se etter eller hente egen rein. Dette er lovfestet i reindriftslovens kapittel 4 *Alminnelige regler om utøvelse av reindrift* (Lovdata, 2007). Reglene omtaler rett til innsyn, varsling og skilling til de berørte sijtene. Videre kan det være omtalt i sijtenes egne bruksregler (interne regler for forvaltning og bruk av sijtens ressurser) eller gjennom særskilte samarbeidsavtaler.

Sammenblanding mellom ulike reinflokker er vanlig i reindrifta, men omfanget varierer. Terrengforholdene mellom ulike sijter er enkelte steder gode for å hindre sammenblanding. Eksempelvis kan naturlige grenser langs bratte dalfører eller større vassdrag sperre for naturlig trekk av rein. I andre områder kan de naturlige grensene være begrenset. Omfanget av sammenblanding kan bli stort når det først skjer. Kombinasjonen av lite naturlige barrierer og dårlige beiteforhold, ugunstig vær- og vindforhold eller inngrep i beiteområdene kan medføre et stort omfang av sammenblanding.

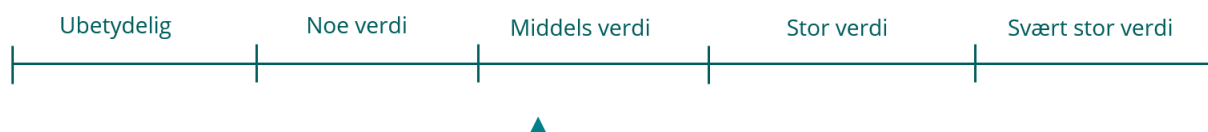
Ved mindre, årvisse sammenblandinger vil fremmedrein skilles ut når sijtene uansett har rein i gjerdet for skilling og slakting. Dette er u dramatisk, og har få eller ingen negative konsekvenser for de berørte sijtene.

Sammenblanding av større flokker med rein kan ha betydelige negative konsekvenser. Det kan bli betydelig ekstra arbeidsmengde dersom skilling må gjennomføres umiddelbart. I tillegg kommer økt belastning på beitene til sijten som er berørt. Dette er uheldig, spesielt om det er minimumsbeite, i de fleste tilfeller vinterbeite, som berøres. Dyrevelferdsmessig er sammenblanding også ugunstig med tanke på stress som påføres reinen ved ekstra samlinger, opphold i gjerdeanlegg og transport tilbake til eget beiteområde. Sammenblanding kan også medføre interne konflikter i reindrifta.

5.1 Metodebeskrivelse

Reindriftsutredninger følger normalt metodikken for ikke-prissatte konsekvenser slik den er beskrevet i Statens vegvesens håndbok V712 (2021). Denne utredningen følger hovedtrekkene i metodikken så langt det lar seg gjøre.

Verdisettingen av reindriften beite- og funksjonsområder gjøres i tråd med etablert praksis fra tradisjonelle reindriftsutredninger. Delområder verdivurderes etter en femdelt skala fra uten betydning til svært stor verdi. Pila i figuren brukes til å angi hvor på verdiskalaen det aktuelle området er vurdert å være.

Kriterier for verdivurdering av reindrift er i henhold til Vegvesenets håndbok 712 (jf. Tabell 5-1):

Tabell 5-1 Verdikriterier for fagtema reindrift.

Regis- trerings- kategori	Del- kategori	Ubetyde- lig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Reindrift	Flyttlei, trekk- lei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk	Mindre brukte trekkleier Mindre viktige gjerder og anlegg	Alternative flyttleier Trekkleier Gjerder og anlegg med alternativ	Aktive flyttleier Gjerder og anlegg uten alternativ
	Beiteom- råder og kalvings- område			Mindre viktige beiteområder	Særlig viktige beiteområder	Kalvingsområder Beiteareal som er minimumsfaktor

5.1.1 Vurdering av påvirkning

Når det gjelder påvirkning, har vi valgt å vurdere risiko for sammenblanding ved hjelp av en matrise der både sannsynlighet for sammenblanding og konsekvensene av en eventuell sammenblanding inngår som sentrale parametere (se Figur 5-1). Dette skiller seg fra tradisjonelle vurderinger av påvirkning, hvor tap av beite og stengning av flyttleier er sentrale kriterier (Statens Vegvesen, 2021).

Sannsynlighet	Svært høy					
	Høy					
	Medium					
	Lav					
	Svært lav					
		Svært lav	Lav	Medium	Høy	Svært høy
Konsekvens						

Grønn: Lav risiko

Gul: Middels risiko

Rød: Høy risiko

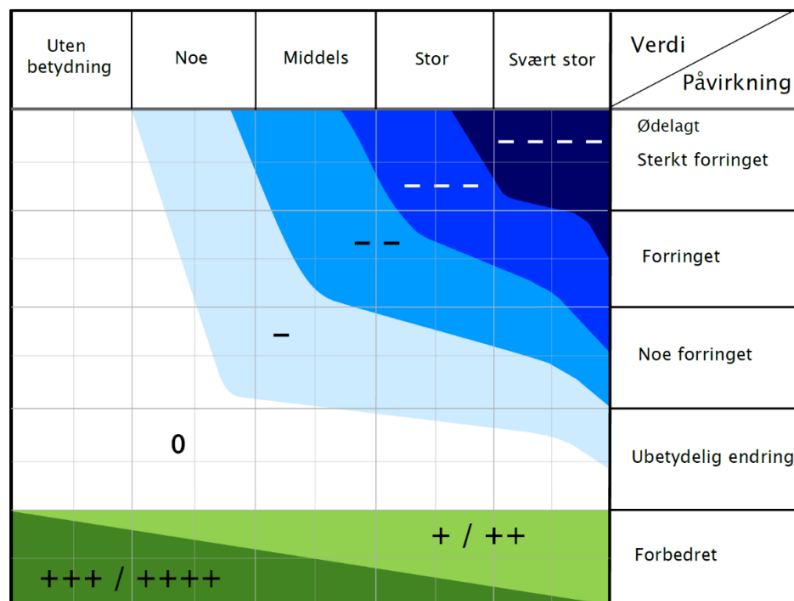
Figur 5-1 Beskrivelse av risiko. Illustrasjon: Norconsult.

Plassering i risikomatriksen gir grunnlag for å vurdere påvirkningsgraden. Skalaen for påvirkning er inndelt i fem trinn og går fra sterkt forringet til forbedret.

5.1.2 Vurdering av konsekvensgrad

Konsekvensgrad vurderes ved å sammenholde det enkelte delområdets verdi med tiltakets påvirkning på dette delområdet. Til vurderingen benyttes en konsekvensvifte i henhold til Vegvesenets håndbok V712, jf. Figur 5-2. I konsekvensvifta utgjør verdiskalaen x-aksen, og påvirkningsskalaen y-aksen.

Figur 5-2 Konsekvensvifta. Konsekvensen for et delområde framkommer ved å sammenholde grad av verdi i x-aksen med grad av påvirkning i y-aksen. De to skalaene er glidende.

Konsekvensgraden for delområdene vurderes på en skala fra 4 minus til 4 pluss, se Tabell 5-2. De negative konsekvensgradene er knyttet til en verdiforringelse av et delområde, mens de positive konsekvensgradene forutsetter en verdøkning etter at tiltaket er realisert.

Tabell 5-2 Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdøkning som følge av tiltaket.

5.1.3 Sammenstille konsekvenser for hele utredningsområdet

Resultatene fra konsekvensvurderingene i de ulike delområdene, anslår konsekvensene for hele tiltaket innenfor influensområdet.

Tabell 5-3 Kriterier for fastsettelse av konsekvens i henhold til Håndbok V712.

Skala	Trinn 2: Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ
Kritisk negativ konsekvens	Svært stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Stor andel av strekning har særlig høy konfliktgrad. Vanligvis flere delområder med konsekvensgrad 4 minus (---). Brukes unntaksvis
Svært stor negativ konsekvens	Stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Vanligvis har stor andel av strekningen høy konfliktgrad. Det finnes delområder med konsekvensgrad 4 minus (---), og typisk vil det være flere/mange områder med tre minus (--)
Stor negativ konsekvens	Flere alvorlige konfliktpunkter for temaet. Typisk vil flere delområder ha konsekvensgrad 3 minus (---)
Middels negativ konsekvens	Delområder med konsekvensgrad 2 minus (--) dominerer. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Noe negativ konsekvens	Liten andel av strekning med konflikter. Delområder har lave konsekvensgrader, typisk vil konsekvensgrad 1 minus (-), dominere. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Ubetydelig konsekvens	Alternativet vil ikke medføre vesentlig endring fra referansesituasjonen (referansealternativet). Det er få konflikter og ingen konflikter med høye konsekvensgrader.
Positiv konsekvens	I sum er alternativet en forbedring for temaet. Delområder med positiv konsekvensgrad finnes. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.
Stor positiv konsekvens	Stor forbedring for temaet. Mange eller særlig store/viktige delområder med positiv konsekvensgrad. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.

5.2 Utfyllende om nullalternativet

Nullalternativet er dagens situasjon i området.

Tilleggsområdet er utenfor det definerte samiske reinbeiteområdet, og utgangspunktet er at Håmmålsfjellet-Sålekinna ikke skal benyttes som beiteområde for rein. Likevel forekommer det årlig at rein fra Femund sijte trekker inn i tilleggsområdet (Femund sijte, 2026; Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Antall rein og hvor lenge reinen oppholder seg i området varierer fra år til år, men det er ikke uvanlig at over tusen rein kan oppholde seg i området i løpet av sen høst og tidlig vinter. Femund sijte har påpekt at de ikke klarer å forhindre at rein trekker inn i området før driftsforholdene muliggjør dette (skuterføre). Situasjon er godt kjent og bekreftet overfor Norconsult av reindriftsnæring, berørte grunneiere, loggbøker og offentlig forvaltning.

I utredningen legges det derfor til grunn at rein fra Femund sijte årlig trekker inn i og oppholder seg i tilleggsområdet. Ved fastsettelse av risiko og konsekvens legges faktisk bruk til grunn, og det tas dermed ikke hensyn til at området formelt ligger utenfor Femund sijtes godkjente beiteområde.

5.3 Kunnskapsgrunnlaget og medvirkning

Sametinget er opptatt av at tradisjonell kunnskap skal inngå i kunnskapsgrunnlaget ved konsekvensutredninger i samiske områder: *Tradisjonell kunnskap må tillegges like stor vekt som vitenskapelig kunnskap* (Sametinget, 2020). Samtidig erfarer vi at den tradisjonelle kunnskapen er forskjellig

mellom ulike reinbeitedistrikt. Sannsynligvis har det sammenheng med erfaringer fra et drifts- og beitemønster tilpasset de lokale forholdene over mange år. Medvirkning fra lokale reindriftsutøvere er derfor sentralt i de fleste utredninger.

I dette tilfellet blir reindriftnas kunnskap spesielt viktig, da utfordringer og konsekvenser av sammenblanding mellom ulike sijter og reinbeitedistrikt ikke er et mye omhandlet forskningstema, men en naturlig del av reindriftsutøvernes hverdag.

Kunnskapsgrunnlaget for rapportens vurderinger om sammenblanding er derfor i hovedsak basert på reindriftnas tilbakemelding i møter (se vedlegg 2-4), møte med Statsforvalteren i Trøndelag (ansvarlig reindriftsmyndighet – se vedlegg 1), samt tilbakemeldinger gitt fra lokale grunneiere/landbruk i e-poster, møte 27.1, samt befaringsene 27. og 28.januar.

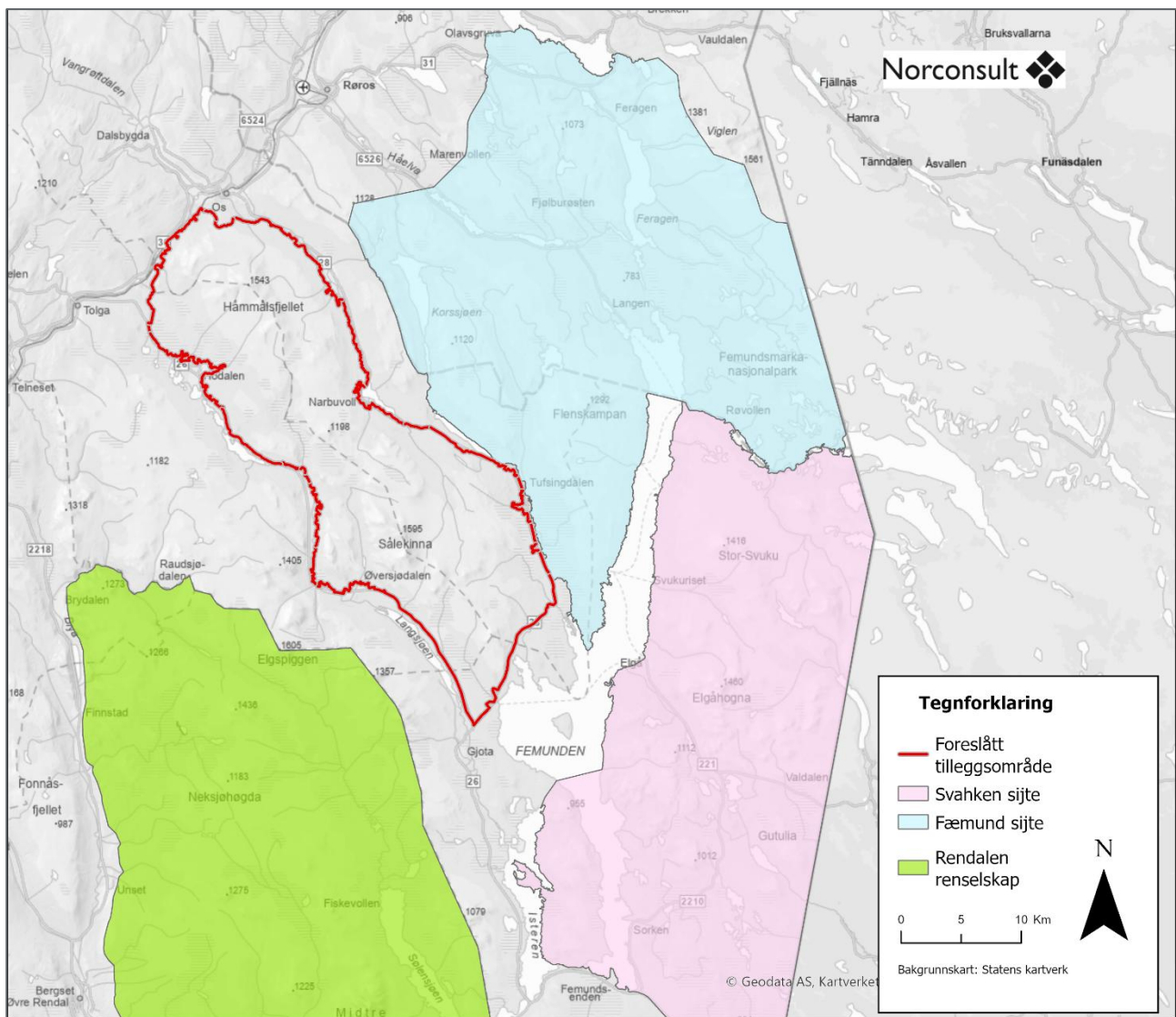
I tillegg benyttes tilgjengelige reindriftskart og distriktsplaner ved beskrivelse av reindriftnas bruk innenfor eget distrikt.

5.4 Tiltaks- og influensområdet (utredningsområdet)

Utredningsområdet er avgrenset til å omfatte reinbeitedistriktene og konsesjonsområder som vurderes å være direkte berørt. Utredningsområdet omfatter dermed tilleggsområdet, Femund sijte, Svahken sijte og Rendalen renselskap, se Figur 5-3.

5.5 Inndeling i delområder

Utredningsområdet deles inn i tre delområder; Femund sijte, Svahken sijte og Rendalen renselskap, se Figur 5-3.

Figur 5-3 Utredningen består av 3 delområder; Rendalen renselskap, Svahken sijte og Femund sijte. Kartdata: Landbruksdirektoratet, illustrasjon Norconsult.

5.6 Usikkerhet

Det er betydelig usikkerhet knyttet til vurderingen av påvirkning av sammenblanding og konsekvensene for de ulike delområdene. Risikoen blir vurdert ut fra historiske forhold og faglig skjønn basert på tilbakemelding fra reindriften i tilknytning til området.

Alle tilliggende reindriftsområder brukes til vinterbeite. Verdisettingen av utredningsområdet vurderes å være heftet med liten usikkerhet.

6 Dagens situasjon - tilgrensende reindrift til Håmmålsfjellet-Sålekinna

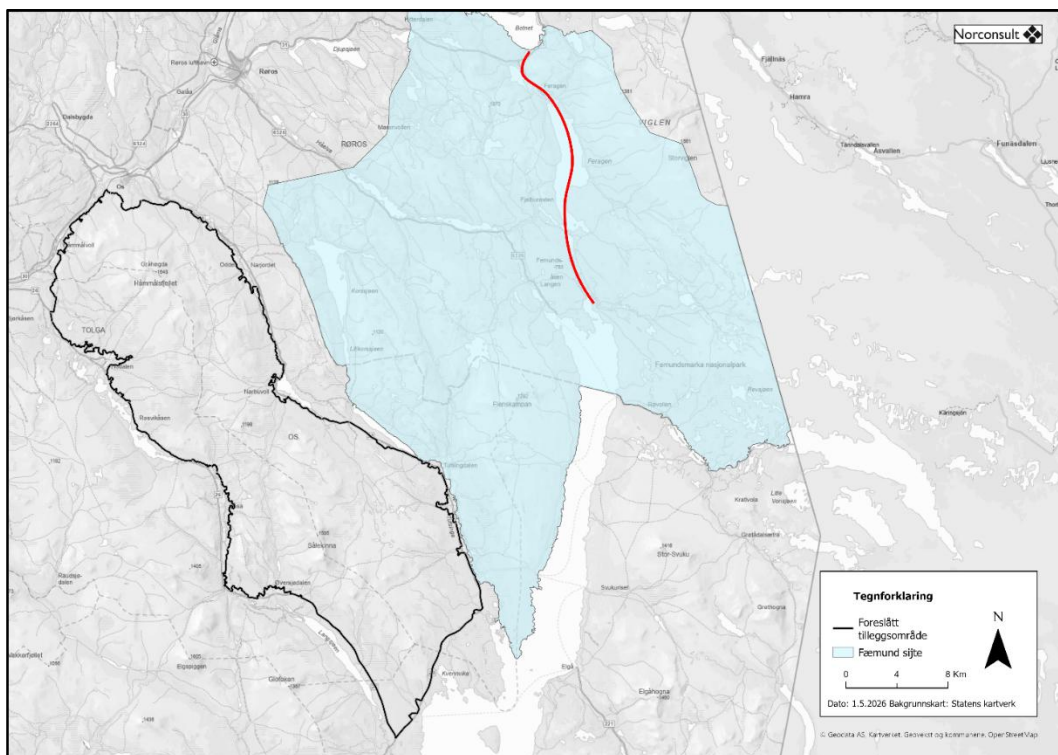
Det er tre reindriftsområder som grenser direkte til eller ligger uten noen topografiske barrierer (vinterstid) til tilleggssområdet (se Figur 5-3). To samiske reinbeitedistrikt, Femund sijte og Svahken sijte, ligger nord, øst og sør for tilleggssområdet. Et konsesjonsområde, Rendalen renselskap, ligger sør og vest for tilleggssområdet.

Femund sijte og Svahken er to samiske reinbeitedistrikt som driver fullt og helt etter samisk tradisjon og reguleres av reindriftsloven. Rendalen renselskap har konsesjon etter reindriftslovens § 8 (Landbruks- og matdepartementet, 2021). Renselskapets konsesjon har flere vilkår, og de skilles blant annet fra samisk reindrift ved at de ikke har merkeplikt, og ved at reinstammen beskattes ved avskyting. Det er verdt å merke seg at de derfor ikke har behov for å samle og ta rein inn i gjerdeanlegg.

6.1 Delområde Femund sijte

Femund sijte er vinterbeitedistrikt for de to reinbeitedistriktene Gåebrien sijte og Saanti sijte (se Figur 6-1). Femund sijte har et øvre reintall på 9 000 rein (Landbruksdirektoratet, 2025). Både Gåebrien sijte og Saanti sijte har en reinflokk i god kondisjon og har lave tap sammenlignet med store deler av det samiske reinbeiteområdet (Landbruksdirektoratet, 2025).

Sijtene kan benytte de vestlige områdene av distriktet fra 15.november, mens de østlige delene kan benyttes allerede fra 15.september (Lovdata, 1976). Skillet mellom østlig og vestlig del er markert i Figur 6-1 med en rød linje. Beitetiden varer til 30.april.

Figur 6-1 Kartet viser Femund sijte ved tilleggssområdet. Rød linje langs Feragsvassdraget markerer skille mellom østlig og vestlig del av sijten. Kartdata: Landbruksdirektoratet, illustrasjon Norconsult.

Reinen som kommer til Femund trekker delvis selv, og blir delvis aktivt flyttet til vinterbeitet. Tidspunktet for trekket varierer med snøfall, islegging og beite- og værforhold generelt. Sperregjerdene i Vauldalen og mellom Feragen og Femund skal hindre for tidlig bruk av vinterbeitene i vest. Det er ikke alltid gjerdene fungerer, samt at de kan omgås når vann og vassdrag blir islagt (Femund sijte, 2018). I tillegg er sperregjerdet mellom Feragen og Femund dårlig vedlikeholdt (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026).

Femund sijte bruker i hovedsak hele sitt område fra 15.november til slutten av april hvert år, selv om beiteintensiteten kan variere mellom ulike områder avhengig av beiteforholdene det enkelte år. Normalt kommer hovedtyngden av rein inn i Femund vest rundt 15.november men enkelte år kommer den også tidligere (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). I perioden før det blir tilstrekkelig med snø, slik at snøskuter kan benyttes til samling og flytting av rein, har Femund sijte store utfordringer med å holde reinen innenfor distriktsgrensen (Femund sijte, 2026; Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Dette betyr at rein trekker over i tilleggsområdet.

Femund sijte beskriver at de ikke får kontroll på reinflokken før det blir tilstrekkelig snøskuterføre (Femund sijte, 2026; Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Når vær- og føreforholdene tillater det, vanligvis i januar-februar, samles reinen til gjerdeanlegget ved Harsjøen for slakteuttak og skilling. Andre gjerdeanlegg kan også benyttes. Det beskrives også at det kan være en del fremmedrein innenfor Femund sijte, da både norsk rein fra Svahken sijte og svensk rein (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Dette er rein som i all hovedsak har kommet inn i Femund sijte i barmarkssesongen. Disse blir skilt ut ved vintersamlinga og transportert «hjem». Både Gåebrien og Saanti sijte har slakteuttak også tidligere på høsten, før trekket til vinterbeitene starter. Da kan også rein bli transportert nordover, tilbake til høstvinterbeitene, for å bremse/forsinke trekket sørover mot vinterbeitene.

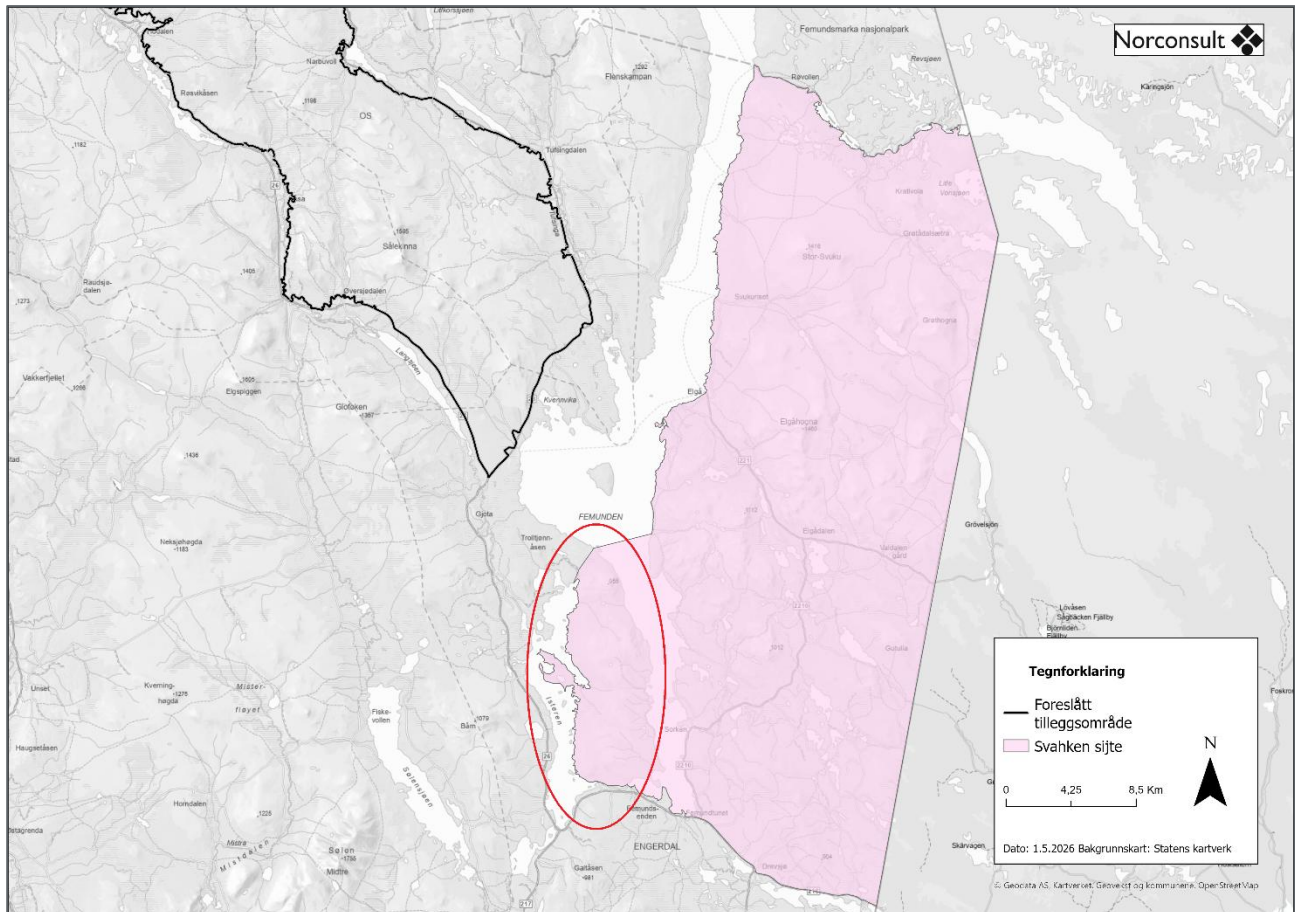
Konflikten mellom Femund sijte og landbruket i Os kommune er godt kjent. I hovedsak handler den om rein som beiter på dyrka mark, men også generelt om rein som oppholder seg i utmark utenfor distriktsgrensene. Konflikten beskrives som størst i november og desember, men kan også forekomme utover tidligvinteren (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Når driftsforholdene er gode (skuterføre) har sijten god kontroll på reinen (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026; Femund sijte, 2026).

Uenigheten er stor om hvordan konflikten mellom landbruk og reindrift skal løses. Valget av Håmmålsfjellet-Sålekinna som et mulig tilleggsområde for Fovsen Njaarke sijte har skapt et ytterligere behov for å finne en løsning på konflikten. Landbruks- og matdepartementet nedsatte derfor *Sameksistensutvalget*, som har foreslått mulige tiltak for å få til bedre sameksistens mellom jordbruk og reindrift i området (Landbruks- og matdepartementet, 2026).

Femund sijte er et vinterbeiteområde og vinterbeiter er minimumsbeite for reindriften i Gåebrien og Santii sijte. Delområdet vurderes til å ha svært stor verdi, dette gjelder også nærområdene til tilleggsområdet.

6.2 Delområde Svahken sijte

Svahken sijte er et helårsdistrikt som ligger mellom Femunden og svenskegrensa. Hele distriktet ligger i Engerdal kommune (se Figur 6-2). Betegnelsen helårsdistrikt brukes om reinbeitedistrikt som har alle sine årstidsbeiter innenfor et avgrenset geografisk område. Sijten har et øvre reintall på 3 000 rein. De har rein i god kondisjon og lave tap sammenlignet med store deler av det samiske reinbeiteområdet (Landbruksdirektoratet, 2025). Årstidsbeitene overlapper, men sijten har også et isolert vinterbeiteområde i Bjørnberget, hvor beitetiden er fra 1.11 – 30.4 (Svahken sijte, 2026). Bjørnberget er avgrenset mellom innsjøene Isteren i vest og Femunden i øst. Vinterstid deler sijten seg i to, hvorav den ene gruppen beiter i Bjørnberget.

Figur 6-2 Viser Svahken sijte og tilleggsområdet. Rød sirkel markerer beiteområde Bjørnberget. Kartdata: Landbruksdirektoratet, illustrasjon Norconsult.

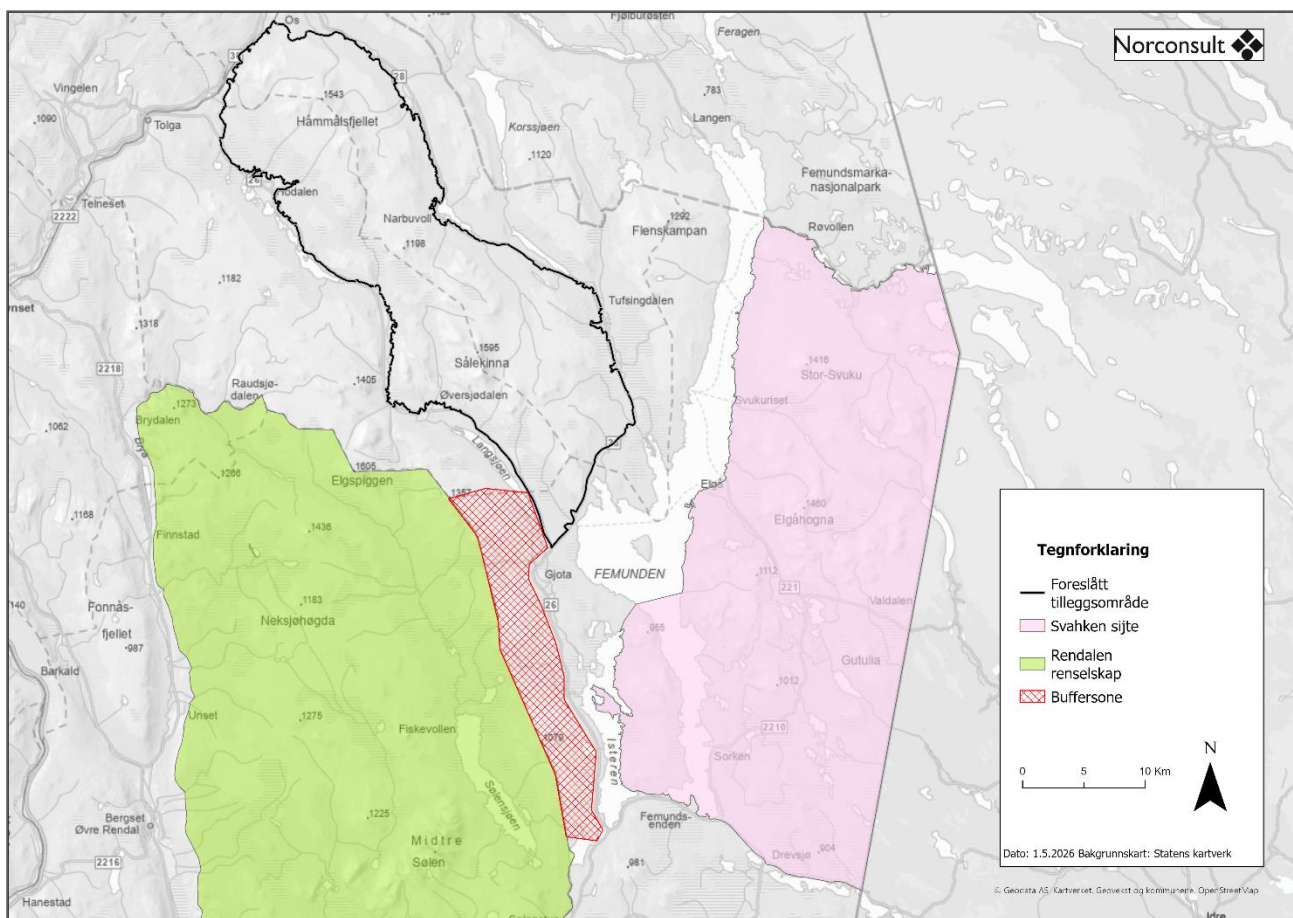
Svahken sijte har ingen direkte grense mot tilleggsområdet. Det er en knapp mil fra nordenden av Bjørnberget til tilleggsområdet. Ved bruk av Bjørnberget kan rein trekke over lsteren eller nordover mot tilleggsområdet. Det er beskrevet at mindre flokker med bukk fra Svahken sijte forekommer mot sørenden av tilleggsområdet (Kvennvika, Nålodden) på sommerstid. Sijten kan også ha rein som trekker vestover mot buffersonen mot Rendalen renselskap. Sijten har en egen samarbeidsavtale med Rendalen renselskap på hvordan dette skal løses.

Femunden fryser vanligvis til rundt årsskiftet, men det kan variere fra tidlig desember til i midten av januar (Engerdal fjellstyre, 2018). Rein kan krysse en islagt Femunden til og fra tilleggsområdet, men under slike forhold er det også gode nok driftsforhold til å hente reinen tilbake.

Svahken sijtes tilgrensende beiteområder i Bjørnberget vurderes til å ha svært stor verdi.

6.3 Rendalen renselskap

Rendalen renselskap har konsesjon etter reindriftslovens § 8, frem til 1.1.2036. Renselskapet er et samvirkeforetak av grunneiere som forvalter en privat reinstamme. Renselskapets konsesjonsområde strekker seg over fire kommuner: Rendalen, Engerdal, Tynset og Trysil (Figur 6-3). De kan ha et øvre reintall på opptil 2 000 rein. Rendalen renselskap har en reinstamme med god kondisjon (Rendalen renselskap, 2021).

Figur 6-3 Viser Rendalen renselskap og buffersonen mellom renselskapet og Svahken sijte. Kartdata: Landbruksdirektoratet, illustrasjon: Norconsult.

Renselskapet forvaltes som beskrevet etter reindriftsloven «så langt det passer». Stammen forvaltes gjennom avskyting, og reinen har ikke øremerke (eieridentifisering). Reinen får bevege seg fritt innenfor konsesjonsområdet og gjetes ikke. Renselskapets drift har derfor større likhet med villreinforvaltning enn reindriftsforvaltning.

Vinterstid er det ingen naturlige barrierer mellom Svahken sijte og renselskapet når sijten har rein i området Bjørnberget. Det er derfor opprettet en buffersone hvor det hverken skal foregå jakt eller være rein på beite (se Figur 6-3). Buffersonen er utenfor både reinbeitedistriktet og renselskapets grenser, så ingen har beiterett der. I konsesjonsvilkårene er renselskapet gitt tillatelse til å føre tilsyn i buffersonen med snøskuter slik at sammenblanding kan unngås (Rendalen renselskap, 2026; Statsforvalteren i Trøndelag, 2026). Svahken sijte vil også ha gjete- og tilsynsrett her, slik Statsforvalteren praktiserer dagens reindriftslov

(Arbeidets Rett, 2026). Samarbeidet mellom renselskapet og sijten fungerer bra, og renselskapet blir varslet når sijten tar rein i gjerdet i Dalsvika (Svahken sijte, 2026; Rendalen renselskap, 2026). Avhengig av hvor mange rein som tilhører renselskapet blir de enten slaktet eller transport på bil tilbake til konsesjonsområdet.

Den nordre delen av konsesjonsområdet ligger tett på tilleggsområdet. Renselskapet har alle årstidsbeiter markert i reindriften arealbrukskart i den nordlige delen. Tilleggsområdet oppfattes i dag som et bufferområde mot Femund sijte. Renselskapet har ikke hatt utfordringer med at rein fra Femund sijte har kommet inn i konsesjonsområdet. Det har kun vært snakk om enkeltdyr.

Tolga Østfjell villreinområde ligger rett nord for konsesjonsområdet til Rendalen renselskap. I praksis dreier det seg om den samme bestanden av rein, som bruker arealer både i villreinområdet og konsesjonsområdet. Dette anerkjennes i en samarbeidsavtale (2024) mellom renselskapet og villreinutvalget som forvalter Tolga Østfjell, samt i arbeidet med kvalitetsnormen for villrein (Brænd, Bøthun, & Myren, 2025). I praksis er reinen derfor kategorisert som villrein når den oppholder seg i Tolga Østfjell og tamrein når den oppholder seg i Rendalens konsesjonsområde. Renselskapet har ikke lov til å hente rein som befinner seg i villreinområdet.

Rendalen renselskaps beite- og funksjonsområder mot tilleggsområdet vurderes til å ha svært stor verdi.

7 Påvirkning og konsekvensvurdering i driftsfasen

Så vidt vi kjenner til er det ikke gjort noen større utredninger av konsekvenser av sammenblanding i reindrifta. Som beskrevet i kapittel 5 er vurderinger av både sannsynlighet for og konsekvensene av sammenblanding basert på faglig skjønn.

Vi har noen relevante rammer for tilleggsområdet fastsatt av Landbruks- og matdepartementet, som er omtalt i kapittel 2:

- Beiteperiode: Utredningsarbeidet skal legge til grunn at Fovsen Njaarke sijte kan benytte tilleggsområdet fra 15.oktober til 30.april
- Øvre reintall: 2 100 rein. Slakteuttak skal som hovedregel være foretatt før flytting til tilleggsbeitet.

Sannsynlig driftsform og infrastruktur som er relevant for utredningen (omtalt i kapittel 3 og 4):

- Aktiv gjeting gjennom hele beiteperioden. Intensiv gjeting i første del av beiteperioden.
- Infrastruktur: Vi er kjent med hvor infrastruktur i utgangspunktet ønskes plassert, jfr. kapittel 4

I tillegg finnes andre kjente rammer:

- Dagens bruk av de identifiserte delområdene.
- Topografiske barrierer, eller fraværet av barrierer, langs grensene til tilleggsområdet.
- Kjente erfaringer fra driftsforholdene for reindrifta i og ved tilleggsområdet.
- Tilleggsområdet har kapasitet til 11 000 rein på vinterbeite.

Vi er også kjent med at driftsforholdene i tilleggsområdet er utfordrende før snøen legger seg. Reingjeting og samling på senhøsten er svært utfordrende, både med tanke på føreforhold (barmark), værforhold (ofte mye nedbør) og korte dager med dagslys. Værstatistikk for de siste 4 årene viser at det «alltid» er snøfritt innenfor store deler av tilleggsområdet i oktober og november (SeNorge, 2026). I desember er det også svært begrenset med snø. Det innebærer at Fovsen Njaarke sijte sannsynligvis ofte får de samme utfordringene i denne perioden med å ha kontroll på reinen som Femund sijte har i dag. Rendalen renselskap og Svahken sijte påpeker også dette i sine tilbakemeldinger.

Tilbakemeldinger fra reindrifta er at det sjelden eller aldri er dårlige beiter i området, men at det er værhardt. Gode beiter og lite forstyrrelser betyr at reinen holder seg i ro, og ikke har behov for å spre seg utover større områder på beitesøk. Uvær gjør allikevel at reinen kan spre seg.

Vi vurderer at det vil være større konsekvenser av sammenblanding for Rendalen renselskap enn det vil være for de to samiske reinbeitedistriktene. I de samiske reinbeitedistriktene har reindriftsutøverne erfaring med sammenblanding, mens dette gjelder i mindre grad for renselskapet. Det er også vurdert at reinflokken til renselskapet vil oppleve vesentlig større grad av stress under eventuell flytting, samling og håndtering i gjerdeanlegg.

7.1 Påvirkning på delområder og konsekvens

7.1.1 Femund sijte

Vinterbeitet i Femund sijte brukes fra 15.november. I enkelte år kan reinen også komme tidligere. Det er få eller ingen topografiske barrierer mot tilleggsområdet. Det er et sperregjerde øst i Tufsingdalen som fungerer, men rein kan trekke både nord og sør for dette gjerdet og inn i tilleggsområdet. I hovedsak trekker reinen mellom Siksjøen og Narsjøen (før de fryser til) og inn i tilleggsområdet.

Det er godt kjent at rein oppholder seg i tilleggsområdet fra senhøsten og utover vinteren. Risikoen for Femund-rein i tilleggsområdet er derfor svært høy. Fraværet av topografiske barrierer og dyrka marka i Tufsingdalen og ellers i dalføret mot Os gjør at reinen lett trekker ut av reinbeitedistriktet. Samtidig er det en viss risiko for at Fosen-reinen kan trekke inn i beiteområdene til Femund sijte. Denne risikoen vurderes allikevel som noe lavere, da Fosen-reinen ikke har etablert noen faste trekk og beitemønstre i området, på samme måte som Femund-reinen virker å ha gjort.

Risikoen påvirkes vesentlig av oppstarten av beiteperioden. Kontroll på reinen vurderes som svært utfordrende for begge parter i dette området på barmark før jul.

Ved utsettelse av beiteperioden til å gjelde fra 1.januar vil sannsynligvis risikoen for sammenblandinger reduseres vesentlig. Dette forutsetter skuterføre og at Femund sijte har fått fjernet sin rein før Fosen-reinen ankommer. Ved skuterføre blir forutsetningene for å gjete og å ha tilstrekkelig tilsyn med reinen vesentlig forbedret.

Gitt at Femund sijte sin rein til enhver tid hadde vært innenfor sine egne beitegrenser, ville risikoen for sammenblanding vært relativt lav. Dette vurderes per nå som ikke realistisk. Det er heller ikke grunn til å tro at tiltakene som sameksistensutvalget foreslår i sin rapport (publisert 15.juni 2026), som skal bedre forholdene mellom dagens reindrift og landbruk i området kommer til å endre situasjonen på kort sikt.

Påvirkningen på Femund sijte vil avhenge av hvor sammenblandingen oppstår. Dersom sammenblandingen skjer i tilleggsområdet, er det naturlig at skilling blir foretatt her. Er omfanget stort vil skilling sannsynligvis måtte skje umiddelbart. Er omfanget begrenset til noen få dyr, kan skilling skje når Fosen-reinen tas inn i gjerdet i mars-april for transport tilbake til Fosen.

Skjer sammenblandingen innenfor Femund sijtes vinterbeiter, er det naturlig at skilling skjer i et av Femund sijtes gjerdeanlegg. Det innebærer at skilling vil skje i sammenheng med samling til vinterslakt i januar/februar. Skjer sammenblanding etter dette, vil sannsynligvis omfanget (antall dyr) avgjøre om det blir foretatt skilling før vårflytting nordover. Det er ikke uvanlig at en liten andel fremmedrein blir gående i nabadistrikt i en del måneder, og først blir skilt ut når skilling foregår på senhøst eller vinter.

Sijten har det som må vurderes som relativt store sammenblandinger med både svensk og norsk reindrift, senest sist vinter (Statsforvalteren i Trøndelag, 2026), og sannsynligvis større enn det som kan forventes med Fovsen Njaarke sijte.

Sannsynligheten for sammenblanding vurderes som *svært høy*, og konsekvensen av dette som middels. Dette innebærer en høy risiko ved sammenblanding. Middels konsekvens begrunnes med sijtens erfaring og driftsmønster i området, samt håndtering av sammenblanding i vinterperioden.

Vi vurderer derfor at påvirkningen på Femund sijte, ved høy risiko for sammenblanding, blir **forringet**, lavt på skalaen.

Ved å sammenstille risiko for sammenblanding, verdi og påvirkning, blir dermed konsekvensen stor negativ for delområdet, jf. Tabell 7-1.

7.1.2 Svahken sijte

Svahken sijte har ingen direkte grense mot tilleggsområdet. I barmarksesongen utgjør innsjøen Femunden en barriere mellom sijtene og hindrer sammenblanding. Dette vil i de aller fleste tilfeller gjelde frem til årsskiftet. Det vurderes også at det kun er under spesielle forhold at rein vil trekke over Femunden etter at isen er lagt.

Det er ingen vesentlige topografiske barrierer i sørdelen av tilleggssområdet på vinteren. Fosen-rein kan derfor komme inn i Svahken sijte ved å trekke sørover inn i buffersonen eller i sijtens vinterbeite i Bjørnberget. Svahken sijte har også selv noe rein som trekker ut av reinbeitedistriktet i dette området på vinteren, og som blir gående igjen på «feil» side av Femunden. Ingen direkte grense mot tilleggssområdet, og beliggenhet langt fra den sentrale delen av tilleggssområdet, tilsier at sammenblandinger med Fovsen Njaarke sijte sannsynligvis betyr et begrenset antall rein, og at det vil forekomme sjeldent.

Sannsynligheten for sammenblanding vurderes som *middels*, og konsekvensen av dette som *lav*. Vi vurderer derfor at påvirkningen på Svahken sijte, ved middels risiko for sammenblanding, blir **noe forringet**, lavt på skalaen. Lav konsekvens begrunnes med at sammenblanding sannsynligvis skjer sjeldent med et mindre antall rein.

Ved å sammenstille risiko for sammenblanding, verdi og påvirkning, blir dermed konsekvensen noe negativ konsekvens for delområdet, jf. Tabell 7-1.

7.1.3 Rendalen renselskap

Rendalen renselskap har sin nordlige grense parallelt langs tilleggssområdets sørvestlige grense. Avstanden er på det korteste ca. 5 km i luftlinje. Det er ingen topografisk barriere av betydning, og dagens aktivitet langs fylkesvei 26 vurderes å ha begrenset barriereeffekt på tamrein.

Renselskapet beskriver at de har rein i norddelen av sitt konsesjonsområde på senhøst og vinteren. De påpeker at de har liten oversikt over reinflokken i perioden på senhøsten. De beskriver allikevel at de vanligvis ikke har rein utenfor sitt konsesjonsområde i denne perioden. Som de andre reinbeitedistriktene har påpekt, vurderer de at muligheten for at Fosen-reinen er under tilstrekkelig kontroll og tilsyn før jul som liten, og dermed at faren for sammenblanding er betydelig.

Rendalsreinen er ikke vant til å bli håndtert på samme måte som reinen i den samiske reindriften. Et eventuelt inntak i skillegjerde etter sammenblanding vil sannsynligvis være svært stressende for Rendalsreinen. Samtidig har ikke renselskapet samme erfaring og kompetanse til å håndtere sammenblandinger som den samiske reindriften, og belastningen vil derfor være større.

Sannsynlighet for sammenblanding vurderes som *høy*, og konsekvensen av dette som *svært høy*. Dette gir en høy risiko for sammenblanding. Vi vurderer derfor at påvirkningen på Rendalen renselskap, blir **forringet**, høyt på skalaen.

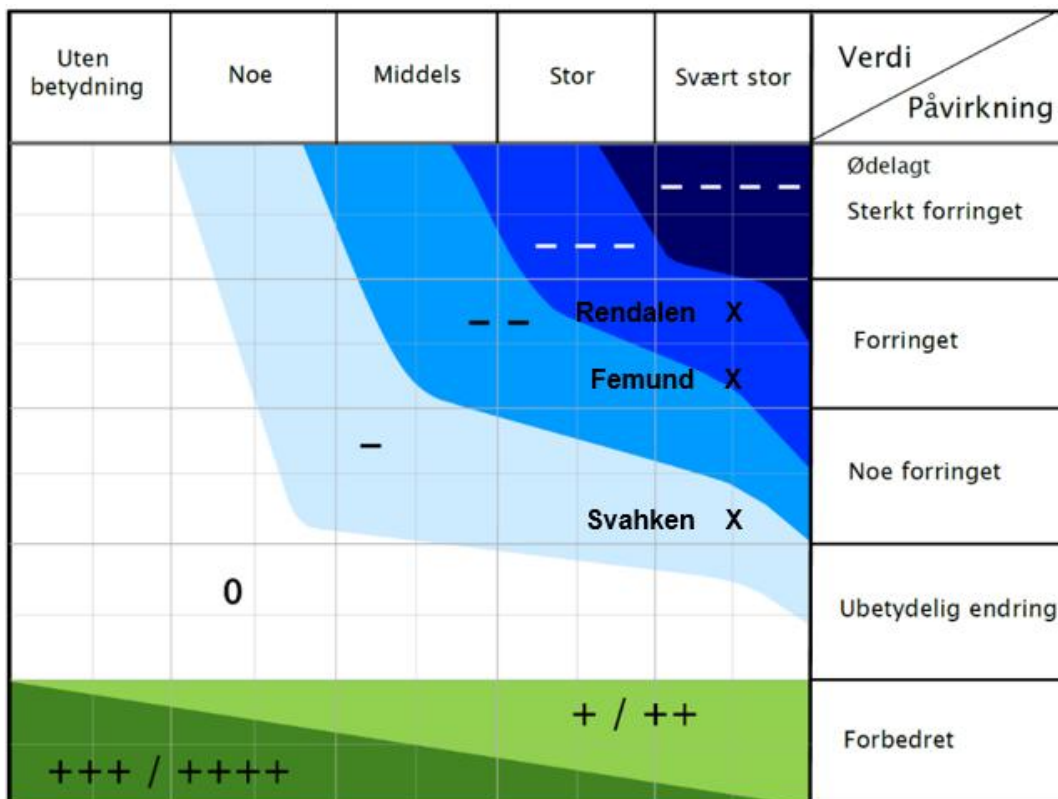
Ved å sammenstille risiko for sammenblanding, verdi og påvirkning, blir dermed konsekvensen stor negativ for delområdet, jf. Tabell 7-1.

7.2 Sammenstilling av konsekvens for alle delområder

For to av delområdene, Femund sijte og Rendalen renselskap, er konsekvensen vurdert til stor negativ, og for Svahken sijte er konsekvensen vurdert til noe negativ. Samlet vurderes konsekvensen for tilgrensende reindrift til stor negativ konsekvens, jf. Tabell 7-1.

Tabell 7-1: Utredningsalternativets samlede konsekvens for fagtema tilgrensende reindrift

Delområde	Risiko for sammenblanding	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Femund sijte	Høy	Svært stor	Forringet	Stor negativ (3-)
Svahken sijte	Middels	Svært stor	Noe forringet	Noe negativ (1-)
Rendalen renselskap	Høy	Svært stor	Forringet	Stor negativ (3-)
Samlet belastning	Opprettelse av tilleggsbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna øker faren for sammenblanding, og vurderes til stor negativ konsekvens for både Femund sijte og Rendalen renselskap. Konsekvensen vurderes som noe negativ for Svahken sijte.			
Samlet konsekvensgrad	Stor negativ konsekvens			
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	To av tre delområder er vurdert til stor negativ konsekvens. Dette har vært utslagsgivende for at den samlede konsekvensgraden blir stor negativ konsekvens.			

Figur 7.1: Kryssene viser plassering av de tre delområdene på konsekvensvifta når man sammenholder verdi og påvirkning. Illustrasjon: Norconsult.

8 Midlertidig påvirkning fra tiltaket i anleggsfasen

Midlertidig aktivitet knyttet til etablering av infrastruktur i tilleggsområdet forventes å ikke påvirke tilgrensende reindrift.

9 Forslag til skadereduserende tiltak for tilgrensende reindrift

Tilbakemeldingene er samstemte fra reinbeitedistriktene og renselskapet i at det er betydelig risiko for sammenblanding. Det finnes skadereduserende tiltak som kan redusere omfanget og dermed dempe de negative konsekvensene. Risikoen for sammenblanding vurderes likevel å være relativ høy til tross for skadereduserende tiltak.

Beiteperiode i tilleggsområdet: 1.januar - 30.april

Fovsen Njaarke sijtes ønske om å kunne benytte tilleggsområdet fra 15.oktober gir store utfordringer av hensyn til sammenblanding. Spesielt gjelder dette for Femund sijte, men også for Rendalen renselskap. Driftsforholdene i denne perioden er svært vanskelige, og det øker faren for at Fosen-reinen sprer seg ukontrollert. I tillegg har den tilgrensende reindriften, og spesielt Femund sijte, liten kontroll over reinflokkene i den snøfrie perioden før jul. Erfaringsmessig har Femund sijte alltid rein i tilleggsområdet i perioden før jul.

Dersom oppstart for beitetiden for nord- og sørgruppen settes til 1.januar, blir sannsynligheten for at større sammenblandinger med annen rein blir betydelig redusert.

Samarbeidsavtaler

Det må inngås samarbeidsavtaler mellom nord- og sør-gruppen i Fovsen Njaarke sijte og den tilgrensende reindriften. Avtalene bør regulere hvordan sammenblanding håndteres og være i tråd med reindriftslovens bestemmelser i kapittel 4. Videre bør økonomisk ansvar, konflikthåndtering og gjerdebruk reguleres.

Avtalen må også regulere plikt til umiddelbar varsling ved observasjon av fremmed rein i de ulike reinbeitedistriktene og konsesjonsområdet.

En nøytral tredjepart bør oppnevnes til å ha en koordinerings- og meklingsfunksjon dersom det oppstår uenigheter om ansvarsforhold eller tiltak.

Gjerdeanlegg

Det bør etableres et gjerdeanlegg innenfor Rendalen renselskaps konsesjonsområde som kan håndtere sammenblandinger mellom Fosen og Rendalen. Dette gjerdeanlegget kan også benyttes ved sammenblanding med Svakhen sijte.

Ved sammenblandinger i tilleggsområdet mellom Femund sijte og Fosen-rein bør gjerdeanlegget/ene til nord- og sør-gruppen kunne benyttes.

Rendalen renselskap har foreslått et område ved Søvollen i Rendalen kommune for etablering av et gjerdeanlegg for skilling av rein.

Økonomisk kompensasjon

Reinbeitedistriktene og renselskapet må kompenseres for merarbeid som oppstår dersom Fosen-rein kommer inn i deres beiteområder. Merarbeid kan være knyttet til personell ved ekstra tilsyn, skilling og transport. Kostnader ved oppføring av gjerdeanlegg må dekkes fullt ut.

Økt tilsyn

Rendalen renselskap har i dag ikke tillatelse til å drive tilsyn med snøskuter i randsonen mot tilleggsområdet. Renselskapet (og Tolga Østfjell villreinområde) bør gis mulighet til å drive tilsyn i en buffersone mot tilleggsområdet, på samme vilkår som renselskapet i dag har mot Svakhen sijte. Økt tilsyn gir bedre kontroll i området.

Sperregjerder

Det har ikke kommet tydelige innspill på sperregjerder fra noen av de berørte reindriftspartene. Svahken sijte mener et sperregjerde i sørøst av tilleggsområdet (mot Engerdal kommune) bør vurderes. Sijten vil ikke at et slikt gjerde bygges før man er kjent med de andre tiltakene som skal etableres innenfor tilleggsområdet. Sperregjerdet må også vurderes opp imot lede-effekten det kan skape inn i konsesjonsområdet til Rendalen renselskap.

Sperregjerder vil ha en effekt, men også være konfliktfylt. Samtidig må man vurdere utilsiktede effekter av et sperregjerde.

9.1 Vurdering av konsekvenser med foreslåtte skadereduserende tiltak for tilgrensende reindrift

Konsekvensene av tiltaket reduseres vesentlig dersom foreslåtte tiltak gjennomføres. Særlig gjelder dette for Rendalen renselskap, hvor konsekvensgraden vurderes redusert til noe negativ konsekvens. For Femund sijte vurderes skadereduserende tiltak å kunne redusere konsekvensen til middels negativ konsekvens. Også for Svahken sijte vil skadereduserende tiltak kunne bidra til å redusere konsekvensen. Samlet konsekvensgrad blir da middels negativ konsekvens.

10 Vurderinger av følgekonskvenser av utvalgte skadereduserende tiltak

I alle fagutredninger er det foreslått skadereduserende tiltak. For mange av de foreslåtte tiltakene er det ikke behov for å utrede følgekonskvenser på det nåværende tidspunkt i prosessen. Landbruks- og matdepartementet har bedt om at følgekonskvensene av åtte tiltak skal vurderes. Vurderinger av følgekonskvenser skal på det nåværende tidspunkt i prosessen gjøres på et overordnet nivå. Dersom man velger å gå videre med f.eks. sperregjerder, må dette detaljplanlegges og utredes i en eventuell reguleringsplanprosess.

I denne vurderingen av følgekonskvenser vurderes det i hvilken grad det skadereduserende tiltaket forbedrer eller forverrer konsekvensen for det respektive fagtemaet. Følgekonskvensene av de åtte tiltakene vurderes på en skala fra to pluss til to minus (++ / + / 0 / - / --), jf. Tabell 10-1.

Tabell 10-1 Følgekonskvenser vurderes etter følgende skala.

--	Betydelig negativ endring for temaet
-	Negativ endring for temaet
0	Ingen / ubetydelig endring for temaet
+	Positiv endring for temaet
++	Betydelig positiv endring for temaet

10.1 Tiltak 1: Tilleggsområdet tas i bruk tidligst 1. januar

Mange av utredningene avdekker større negative konsekvenser av reindrift i tilleggsområdet i barmarksperioden. Et foreslått skadereduserende tiltak er derfor å avgrense beiteperioden til å gjelde fra 1. januar til 30. april. Tiltaket innebærer en reduksjon i antall dager Fosen-rein potensielt kan være i området fra 197 dager (15. oktober til 30. april) til 120 dager (1. januar til 30. april) – dvs. en reduksjon tilsvarende ca. 40 %.

10.1.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Beiteperioden fra 15. oktober til 31. desember er vurdert til å være svært problematisk for den tilgrensende reindriften. Dårlige vær- og føreforhold i perioden før jul gjør det svært utfordrende å ha kontroll på reinen. Barmarksføre og dårlig vær, i kombinasjon med mørketid, gjør generelt tilsyn og gjeting vanskelig. Dette er påpekt av begge reinbeitedistriktene og renselskapet.

Etter jul, med snøføre, er det vesentlig større sannsynlighet for at Femund sijte har fått kontroll på sin rein, og fått flyttet den innenfor sine distriktsgrenser. Fovsen Njaarke sijte kan, dersom tilleggsområdet er «reinfritt» når de kommer, benytte tilleggsområdet best mulig uten hensyn til Femund sijtes reinflokk.

Bedre forhold for gjeting (økt kontroll) og vesentlig kortere beiteperiode, reduserer sannsynlighet for at rein fra Fovsen Njaarke sijte vandrer ut av tilleggsområdet.

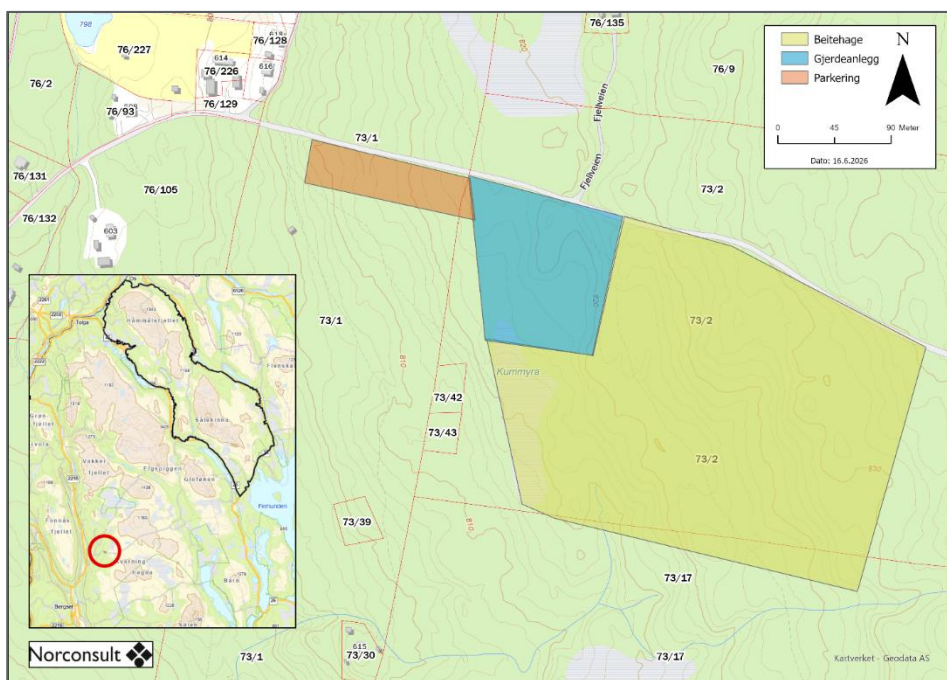
Det vurderes at risikoen for sammenblanding med Svahken sijte og Rendalen renselskap reduseres vesentlig ved å unngå beiteperioden før jul. For Femund sijte reduseres risikoen også vesentlig, men den vurderes fremdeles som høy også i gjenværende beiteperiode på grunn av en lang felles grense med tilleggsområdet.

Samlet vurderes tiltaket med beitetid fra 1. januar å redusere risikoen for sammenblanding med tilgrensende reindrift betydelig. Tiltaket vurderes som en betydelig positiv endring (++) for tilgrensende reindrift.

10.2 Tiltak 2: Etablering av samlegjerde for skilling i Rendalen rensens skaps konsesjonsområde

Det er sannsynlig at det kan oppstå sammenblanding mellom Fosen-rein og rein fra Rendalen renselskap. Det foreslås derfor å etablere et gjerdeanlegg for skilling av rein i tilknytning til Rendalen renselskaps konsesjonsområde (Figur 10-1). Et område ved Søvollen i Rendalen kommune er foreslått av renselskapet. Ved å etablere et gjerde i sitt eget konsesjonsområde slipper Rendalen å transportere rein med bil dersom sammenblanding skjer og skilling må gjennomføres. Søvollen er tidligere benyttet som gjerdeplass, og er tilgjengelig gjennom hele vinteren da området ligger ved vinterbrøytet veg. Det ansees ikke å være behov for gjeterhytter ved dette gjerdeanlegget. Arealet for beitehagen er ca. 65 dekar, areal for gjerdeanlegg ca. 13 dekar og parkering på 4,4 dekar.

Vi legger til grunn at gjerdeanlegget gjennomsnittlig maksimalt blir tatt i bruk en gang per år for å skille ut rein fra Fosen (noen år kan gjerdet bli tatt i bruk to ganger, men mange år vil det trolig ikke være nødvendig å skille ut rein fra Fosen i dette gjerdet). Det er vanskelig å anslå hvor mange rein som må tas inn i gjerdet for å skille ut Fosen-rein, da dette vil variere fra gang til gang. Vi antar at det kan være snakk om maksimalt noen hundre rein, og at gjerdet benyttes i 1-2 dager til skillingen er over.

Figur 10-1 Utforming av gjerdeanlegg ved Søvollen i Rendalen kommune. Illustrasjon: Norconsult.

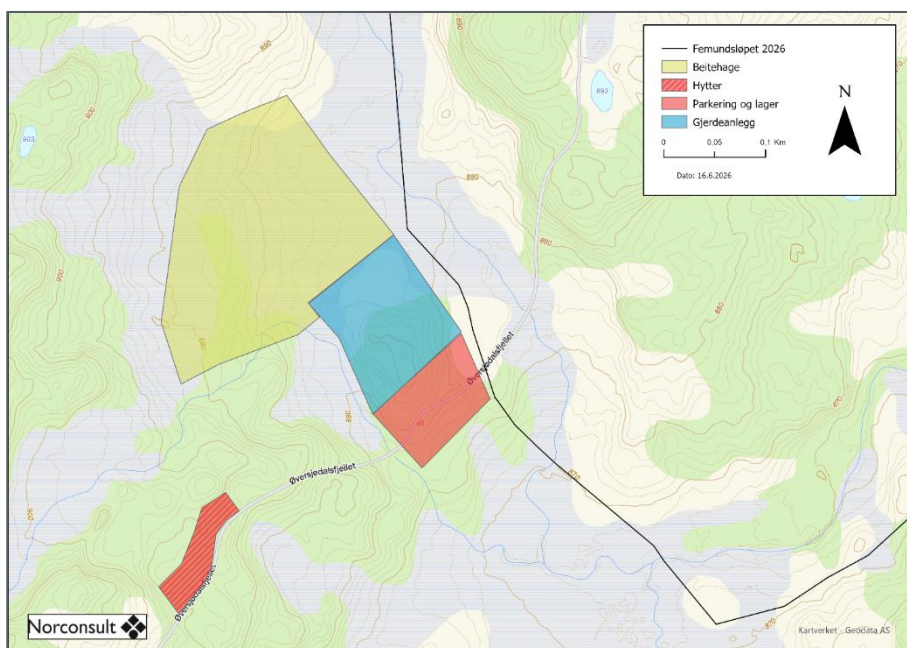
10.2.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Tiltaket vil ikke ha noen betydning for risikoen for sammenblanding. Men et gjerdeanlegg i konsesjonsområdet gjør det enklere for renselskapet å gjennomføre skilling av rein dersom det oppstår sammenblanding med Fosen-rein innenfor konsesjonsområdet. Med utgangspunkt i at renselskapets rein er mindre vant til å bli samlet og flyttet av mennesker, samt håndtert i et gjerdeanlegg, vurderes det som mer skånsomt og en stor fordel om dette kan gjøres uten påfølgende transport for Rendalsreinen.

Tiltaket vurderes å innebære en positiv (+) endring for tilgrensende reindrift.

10.3 Tiltak 3: Tilpassing av det sørligste gjerdeanlegget slik at det ikke berører traséen for Femundløpet.

Øversjødalsvegen Sør (kapittel 4.2.1) kommer i konflikt med traseen for Femundløpet. Et avbøtende tiltak er å utforme gjerdeanlegget slik at det ikke kommer i konflikt med selve løpstraseen (Figur 10-2). Arealet med parkering og bygninger er med dette forslaget delt i to; parkering og lager i tilknytning til gjerdeanlegget, mens areal for hytter er flyttet til et område et par hundre meter lenger sørvest. Tilpasningen medfører at areal for gjerdeanlegg reduseres med 1,5 dekar og for parkering og bygninger med 0,4 dekar sammenlignet med opprinnelig gjerde beskrevet i kapittel 4.2.1. Størrelsen på beitehagen opprettholdes til tilnærmet samme størrelse.

Figur 10-2 Viser gjerdeanlegget etter tilpasning til traseen for Femundløpet. Illustrasjon: Norconsult.

10.3.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

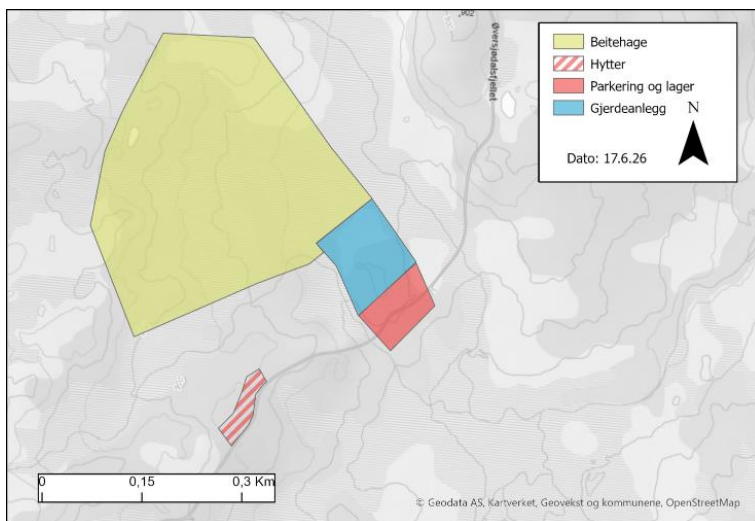
Tiltaket vil ikke føre til endring i vurderingen for tilgrensende reindrift.

10.4 Tiltak 4: Bare ett av gjerdeanleggene for Fovsen Njaarke sijte realiseres, og benyttes av begge sijtene

Konsekvensene av å etablere ett felles gjerdeanlegg som begge sijtene benytter skal vurderes. For både Øversjødalsvegen Sør (kapittel 4.2.1) og Øversjødalsvegen Nord (kapittel 4.2.2) er derfor beitehagen vesentlig utvidet. Det er også noen tilpasninger av arealet med tanke på felles bruk for arealene for gjerdeanlegg, parkering og bygninger. Dette gjelder begge anlegg.

10.4.1 Øversjødalsvegen Sør som fellesanlegg

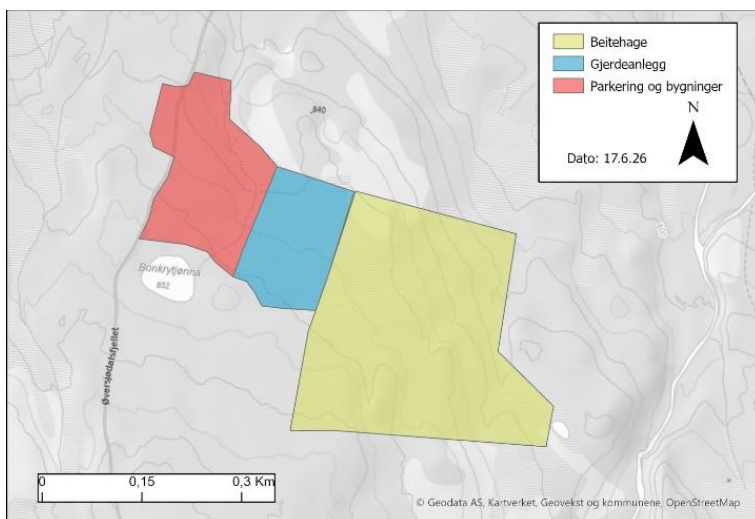
Figur 10-3 viser gjerdeanlegget med større beitehage, samt tilpasning til Femundløptraseen. Størrelse på ny beitehage blir 121 dekar, ca. 90 dekar større enn opprinnelig. Areal for gjerdeanlegg blir 13 dekar og for parkering, lager og hytter blir arealet drøyt 10 dekar.

Figur 10-3 Viser foreslått gjerdeanlegg med utvidet beitehage. Illustrasjon: Norconsult.

10.4.2 Øversjødalsvegen Nord som fellesanlegg

Figur 10-4 viser gjerdeanlegget med større beitehage, samt noe tilpasning for felles bruk av arealene for gjerdeanlegg og parkering og bygninger. Størrelse på ny beitehage blir 104 dekar, drøyt 60 dekar større enn opprinnelig. Areal for gjerdeanlegg blir 25 dekar og for parkering, lager og hytter blir arealet drøyt 37 dekar.

Figur 10-4 Viser foreslått gjerdeanlegg med utvidet beitehage. Illustrasjon: Norconsult.

10.4.3 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Det kan være fordelaktig at sammenblandet rein tilvennes flytting til det samme anlegget, og ikke til to ulike anlegg. Men dette vurderes som å ha mindre betydning for tilgrensende reindrift. Så lenge det felles gjerdeanlegget kan håndtere en større blandingsflokk mellom Fovsen Njaarke sijte og Femund sijte, gir ikke tiltaket noen endring av betydning for tilgrensende reindrift.

Tiltaket vil ikke føre til endring i vurderingen for tilgrensende reindrift.

10.5 Tiltak 5: Etablering av en reinfri buffersone i et område som grenser opp mot villreinområdet i vest

For å unngå sammenblanding mellom Tolga-Østfjell villreinområde/Rendalen renselskap og Fosen-rein er det foreslått en beitefri buffersone jf. Figur 10-5. I området for buffersonen er det ingen naturlige barrierer mellom områdene. Fovsen Njaarke sijte skal ha rett til å drive tilsyn i buffersonen, så rein kan drives tilbake til tilleggsområdet.

Figur 10-5 Lilla areal viser foreslått buffersone mellom tilleggsområdet og områder i sør med annen tamrein og villrein. Illustrasjon Norconsult.

10.5.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

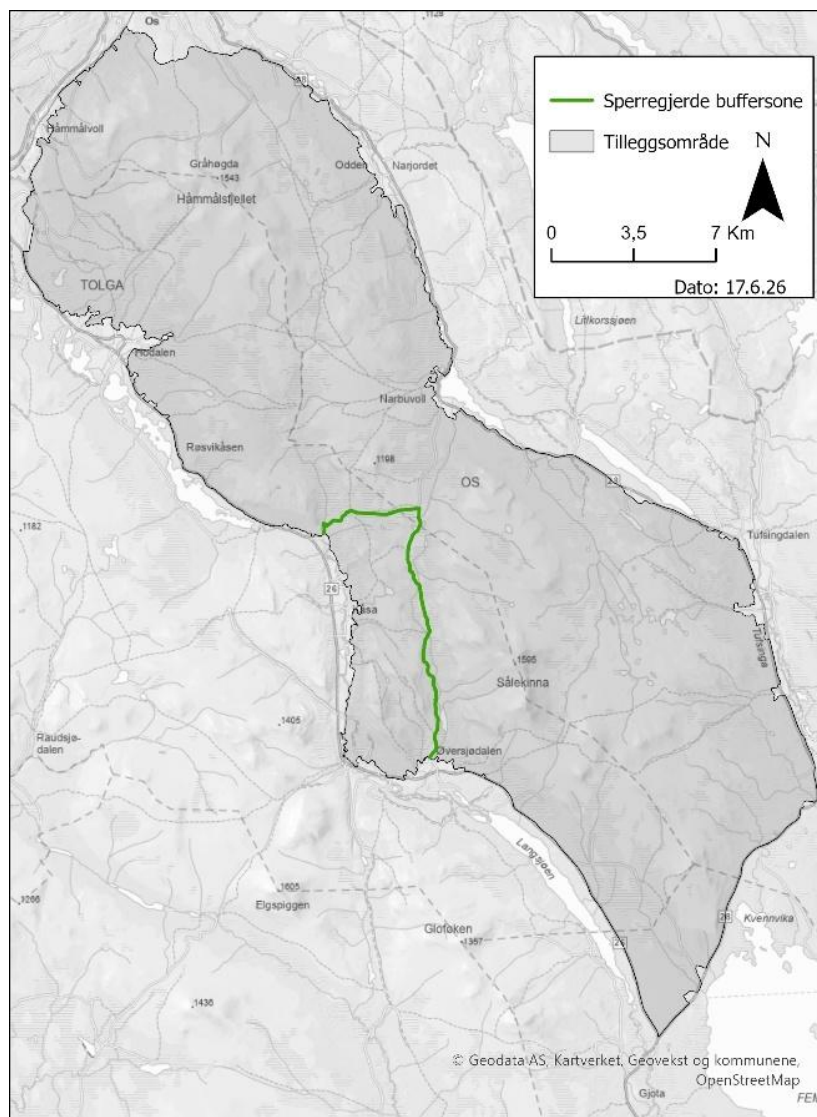
Forslaget om buffersone er foreslått i fagrapporten for villrein, hvor de har kartlagt sannsynlige trekk-korridorer for tamrein inn i Tolga/Østfjell villreinområde og/eller Rendalen renselskaps konsesjonsområde.

Oppretting av buffersonen vil medføre at Fosen-reinen holdes lengre unna renselskapets konsesjonsområde. Effekten avhenger av et intensivt og aktivt tilsyn fra Fovsen Njaarke sijte gjennom hele beitesesongen. Buffersonen mellom Rendalen renselskap og Svahken sijte ligger mer naturlig til topografisk, og samtidig utenfor administrative grenser for partene. Risikoen for sammenblanding med Rendalen renselskap vil reduseres om buffersonen opprettes. Tiltaket vurderes å innebære en positiv endring (+) for tilgrensende reindrift.

10.6 Tiltak 6: Etablering av sperregjerder i kombinasjon med naturlig topografi i fjellet for å hindre sammenblanding med villrein.

Et annet foreslått tiltak er å etablere et sperregjerde i fjellet for å hindre sammenblanding i områder uten naturlige grenser. Sperregjerdet i fjellet tilsvarer grensen mot buffersonen som er vist i kapittel 0. Sperregjerdet følger Øversjødalsveien fra sør, til det går rett østover fra veien ned til Lensmannsvollen (Figur 10-6). Sperregjerdet er knapt 17 kilometer langt.

Det legges til grunn en gjerdehøyde på ca. 170 cm, tilsvarende sperregjerdet i Tufsingdalen som ble satt opp i 2022 (NIBIO, 2023). Det vurderes at ved bygging i skogkledd terreng må det ryddes en trase på rundt 5 meter for å komme fram med stolpemaskin/ATV. Behovet for ryddebeltet påvirkes vesentlig av terrenget, og enkelte steder kan ryddebeltet derfor bli større, både for å unngå nedfall av skog vinterstid og for fremkommelighet for kjøretøy i forbindelse med etablering og vedlikehold. I løpet av perioden tilleggsområdet skal benyttes (frem til 2045) vurderes det behov for rydding av løvoppslag en gang. I tillegg må årlig tilsyn og vedlikehold gjennomføres.

Hva som er den beste traseen for et gjerde i terrenget er vanskelig å vite uten å ha gått opp traséen i felt. Gjerdetraséene er digitalisert ut fra flybilder og må ikke oppfattes som nøyaktig plassering av gjerdet. Ved vurdering av følgekonskvenser skal det derfor legges til grunn at gjerdet kan bli bygget innenfor en 100 meter bred buffer langs markert trase (50 m til hver side). Dette gjelder der hvor bufferen berører utmark. Gjerdetraséen er lagt utenfor jordbruksareal, fylkesveier, verneområder og tomter/hyttetomter, men bufferen kan komme innenfor slike areal selv om det er åpenbart at gjerdet ikke skal legges på slike areal.

Figur 10-6 Sperregjerdet markert med grønn linje. Illustrasjon: Norconsult.

10.6.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Risikoen for sammenblanding med Rendalen renselskap vurderes å bli redusert, spesielt i barmarksperioden, når risikoen for sammenblanding er størst. I vinterperioden, med snødekke og islagte vassdrag, vurderes sperregjerdet å ha mindre påvirkning på risikoen.

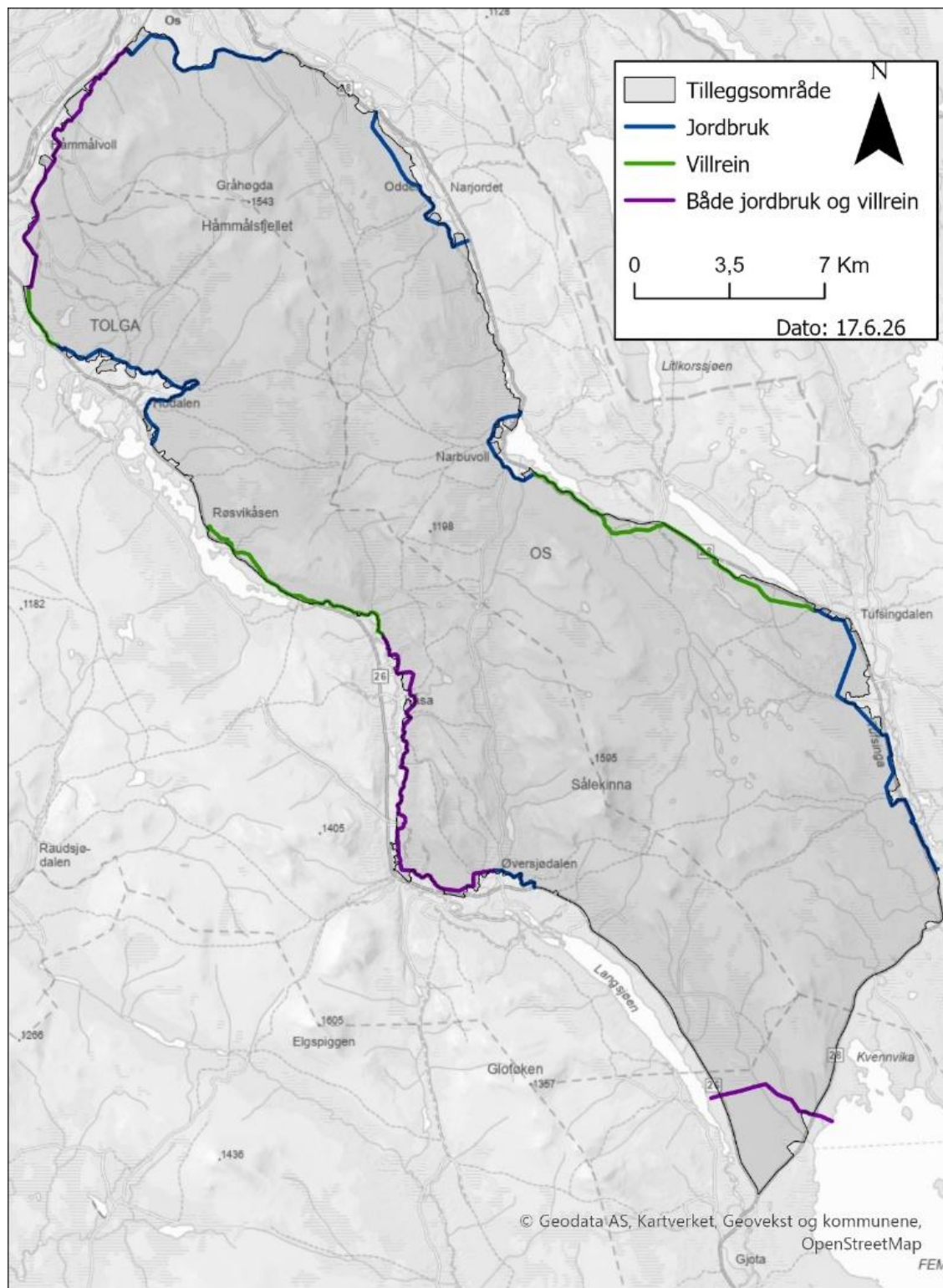
Tiltaket vurderes å utgjøre en positiv (+) endring for tilgrensende reindrift.

10.7 Tiltak 7 og 8: Sperregjerder langs eksisterende veier og jordbruksareal

Det er foreslått et betydelig antall sperregjerder langs veier og jordbruksareal, både for å hindre sammenblanding mellom villrein og tamrein og for å hindre at rein kommer inn på jordbruksareal. Figur 10-7 viser det totale omfanget av sperregjerder som foreslås. Total lengde er til sammen ca. 100 kilometer. Gjerdetraséene følger vei der det er praktisk mulig, men mange steder ligger traseen litt oppe i terrenget for å redusere gjerdelengde, men også for å ikke komme i for stor konflikt med avkjørsler fra fylkesvei, bebyggelse mv.

Hva som er den beste traseen for et gjerde i terrenget er vanskelig å vite uten å ha gått opp traséen i felt. Gjerdetraséene er digitalisert ut fra flybilder og må ikke oppfattes som nøyaktig plassering av gjerdet. Ved vurdering av følgekonssekvenser skal det derfor legges til grunn at gjerdet kan bli bygget innenfor en 100 meter bred buffer langs markert trase (50 m til hver side). Dette gjelder der hvor bufferen berører utmark. Gjerdetraséen er lagt utenfor jordbruksareal, fylkesveier, verneområder og tomter/hyttetomter, men bufferen kan komme innenfor slike areal selv om det er åpenbart at gjerdet ikke skal legges på slike areal.

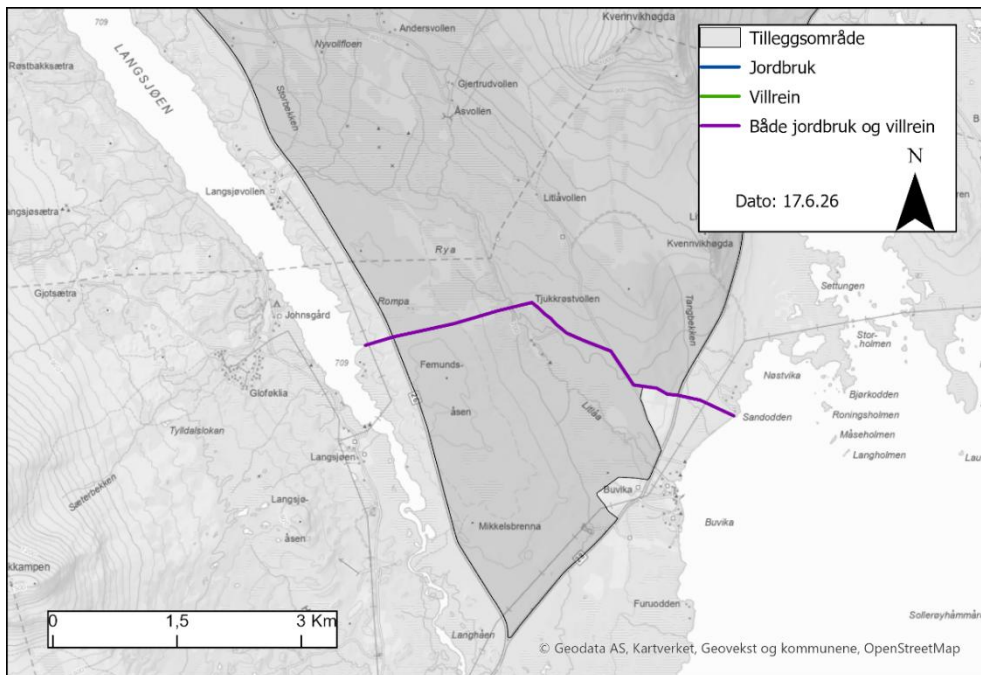
Det legges til grunn en gjerdehøyde på ca. 170 cm, tilsvarende sperregjerdet i Tufsingdalen som ble satt opp i 2022 (NIBIO, 2023). Avstand mellom stolpene vurderes til ca. 2,5 meter. Det vurderes at ved bygging i skogkledd terreng må det ryddes en trase på rundt 5 meter for å komme fram med stolpemaskin/ATV. Behovet for ryddebeltet påvirkes vesentlig av terrenget, og enkelte steder kan ryddebeltet derfor bli større, både for å unngå nedfall av skog vinterstid og for fremkommelighet for kjøretøy i forbindelse med bygging og vedlikehold. I løpet av perioden tilleggsområdet skal benyttes (frem til 2045) vurderes det behov for rydding av løvoppslag en gang. I tillegg må årlig tilsyn og vedlikehold gjennomføres.

Figur 10-7 Foreslåtte sperregjerder. Ulike farger på traseene viser hovedformålet. Sperregjerdet omtalt i kapittel 10.6 vises ikke her. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult.

10.7.1 Delområde Langsjøen – Femunden

Sperregjerdet er ca. 5 km langt og har som formål å både hindre at rein kommer på jordbruksarealer og hindre sammenblanding med Rendalen renselskap og Svahken sijte. Se Figur 10-8. Traseen følger delvis vei.

Figur 10-8 Viser foreslått sperregjerde fra Langsjøen til Femunden. Illustrasjon: Norconsult.

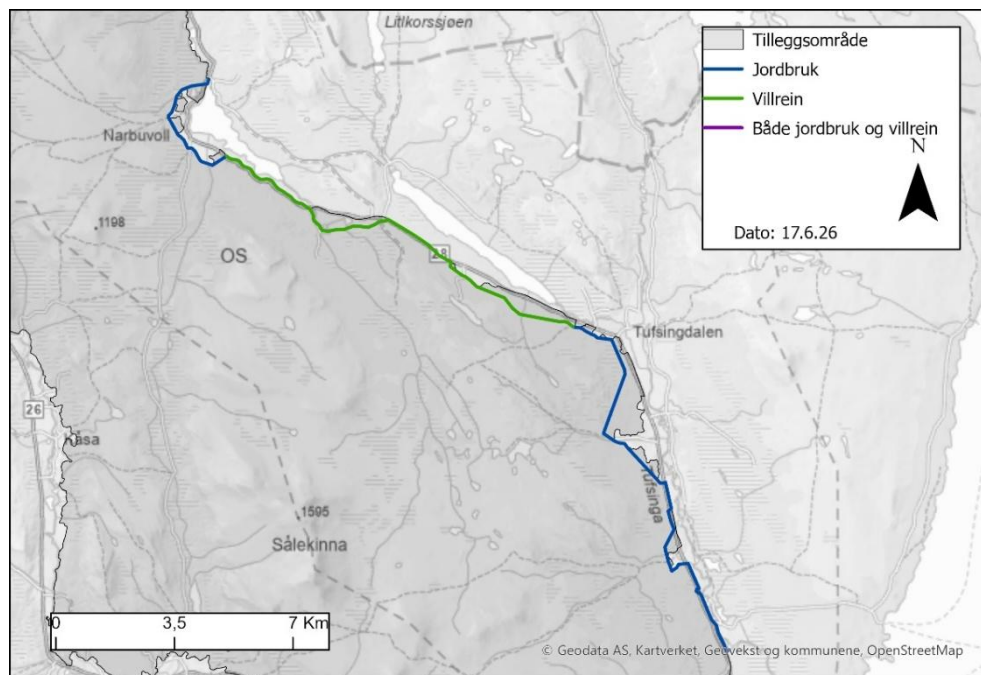
10.7.1.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Før isen legger seg på Langsjøen og Femunden vurderes tiltaket å redusere risikoen for sammenblanding med tilgrensende reindrift i sør; Svahken sijte og Rendalen renselskap. På vinteren, når det ligger is på vassdragene, vurderes gjerdet å ha mindre effekt på risikoen for sammenblanding i sør. Samtidig vil det være lettere å ha tilsyn og oppdage rein som har krysset vassdragene.

Tiltaket vurderes til å innebære positiv endring (+) for tilgrensende reindrift.

10.7.2 Delområde Tufsingdalen

Sperregjerdet er knapt 30 kilometer langt og har som formål å hindre at rein kommer på dyrka mark i Tufsingdalen og på Narbuvoll, samt hindre trekk av rein ut fra tilleggsområdet og sammenblanding med Femund-rein, og potensielt videre sammenblanding med villrein. Figur 10-9 viser strekningen og hvilke formål som er vektlagt langs ulike deler av strekningen.

Figur 10-9 Viser foreslått sperregjerde i Tufsingdalen og videre mot Narbuvooll. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult.

10.7.2.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Dette gjerdet ligger i ett sannsynlig sentralt område for sammenblanding mellom Fovsen Njaarke sijte og Femund sijte. I 2022 ble det bygget et lengre sperregjerde fra sørenden av Siksjøen og et godt stykke sørover. Gjerdet slutter knapt 4 km nord for det foreslåtte sperregjerdet. I den sørlige enden mellom det eksisterende sperregjerde til foreslåtte sperregjerde er det en åpning på ca. 350 meter. I nordlig ende, ved Siksjøen, er det en ca. 1000 meter åpning (inkludert Siksjøen). I rapporten fra Sameksistens-utvalget (2026) beskrives det at det eksisterende sperregjerdet fungerer etter sin hensikt.

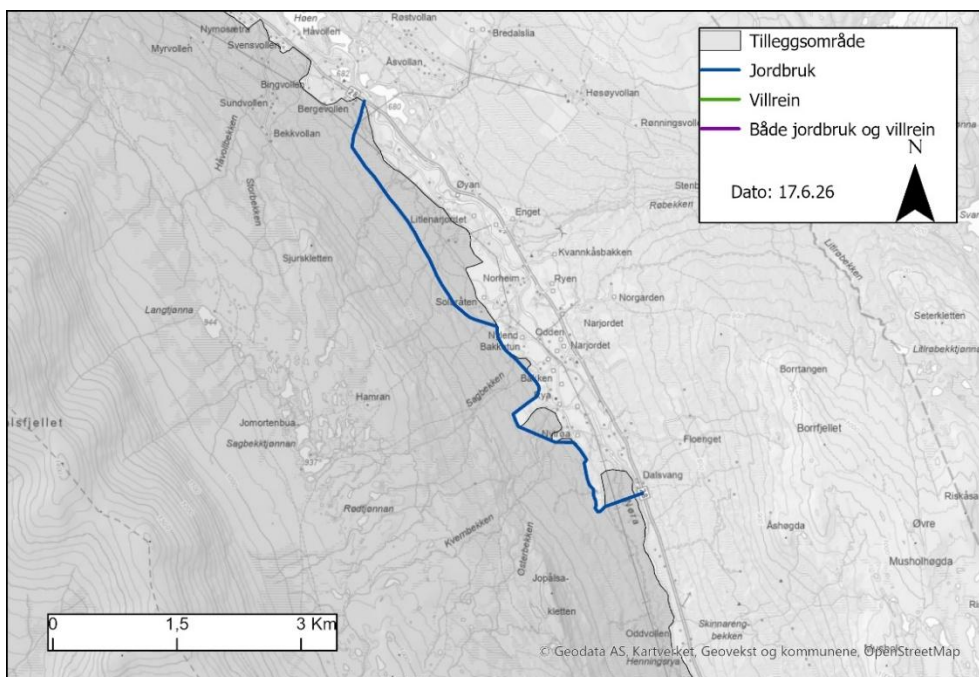
Gjerdestrekningen vil sannsynligvis ha en del grunder som kan utfordre egnetheten noe. Videre, dersom Fosen-rein krysser inn i Femund sijte nord og sør for sperregjerdet, kan det bli utfordringer med å få den tilbake, da sentrale områder for flytting (Kvilvangen) er sperret av gjerdet.

Det er stor usikkerhet rundt hvor Femund-reinen som tradisjonelt trekker til tilleggsområdet vil gjøre av seg. Den kan trekke videre vestover inn i nye områder, eller likevel komme inn i tilleggsområdet fra nord eller sør. Femund-rein som trekker inn i tilleggsområdet kan da med dette sperregjerdet bli vanskelig å få tilbake. Samtidig er det en betydelig risiko for at rein fra Femund sijte blir «stengt inne» mellom det eksisterende gjerdet og det foreslåtte sperregjerdet, og øke konflikten mellom landbruk og reindrift i Tufsingdalen. Gjerdet bør derfor også bygges mellom åpningene mellom de to sperregjerdene. For best mulig effekt av sperregjerdet bør det forlenges ned til Femunden, og dermed sperre helt for inn og utvandring til tilleggsområdet i sørlig ende i barmarkssesongen.

Samlet, ved en optimal utforming av sperregjerdet og sett i sammenheng med eksisterende gjerde i området, vil sperregjerdet kunne frigjøre kapasitet hos begge reinbeitedistriktene til å drive tilsyn andre steder langs grensen til tilleggsområdet. Denne gjerdetraséen i seg selv, uten bedre optimalisering med eksisterende gjerde, har mer begrenset positiv effekt med tanke på å redusere sammenblanding og ressursbruk. Tiltaket vurderes til å utgjøre en positiv (+) endring for tilgrensende reindrift.

10.7.3 Delområde Narjordet

Sperregjerdet i delområdet skal hindre rein i å komme på jordbruksarealer. Gjerdet er drøyt 7 kilometer langt. Den nordlige delen er lagt litt høyere i terrenget.

Figur 10-10 Viser foreslått sperregjerde på Narjordet. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

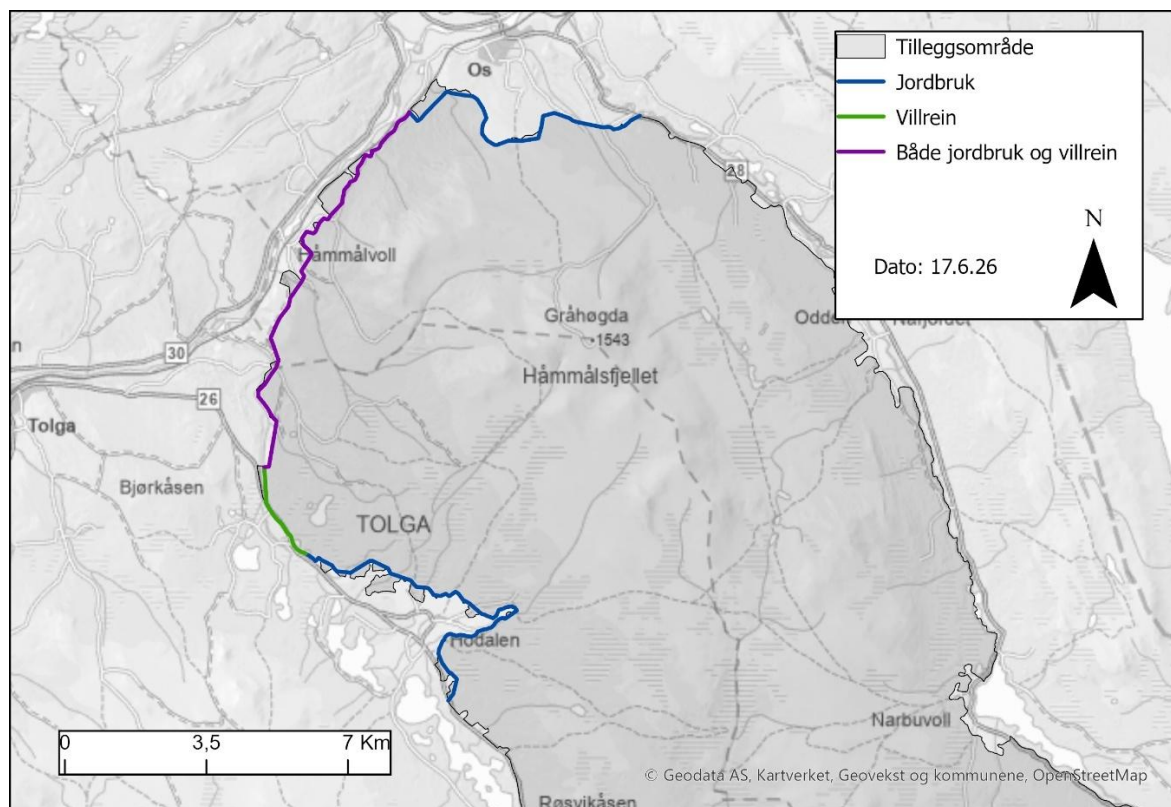
10.7.3.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Dette er en kortere gjerdestrekning, hvor det ikke er direkte grense mellom Fovsen Njaarke sijte og tilgrensende reindrift. På grunn av større åpninger både på nord- og sørsiden av gjerdet, som beskrevet i 10.7.2, vil gjerdet sannsynligvis ha begrenset påvirkning på trekk av rein i området. Gjerdestrekningen vurderes å ikke påvirke risikoen for sammenblanding med tilgrensende reindrift.

Tiltaket vurderes til å innebære ingen endring (0) for tilgrensende reindrift.

10.7.4 Delområde Håmmålsfjell-Hodalen

Sperregjerdet har som formål både å hindre rein på jordbruksarealet og at rein trekker til villreinområder. Sperregjerdet er ca. 32 kilometer langt. Gjerdet følger i stor grad grensen for tilleggsområdet.

Figur 10-11 Viser foreslått sperregjerde fra Os/Hummelfjell til Hodalen. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

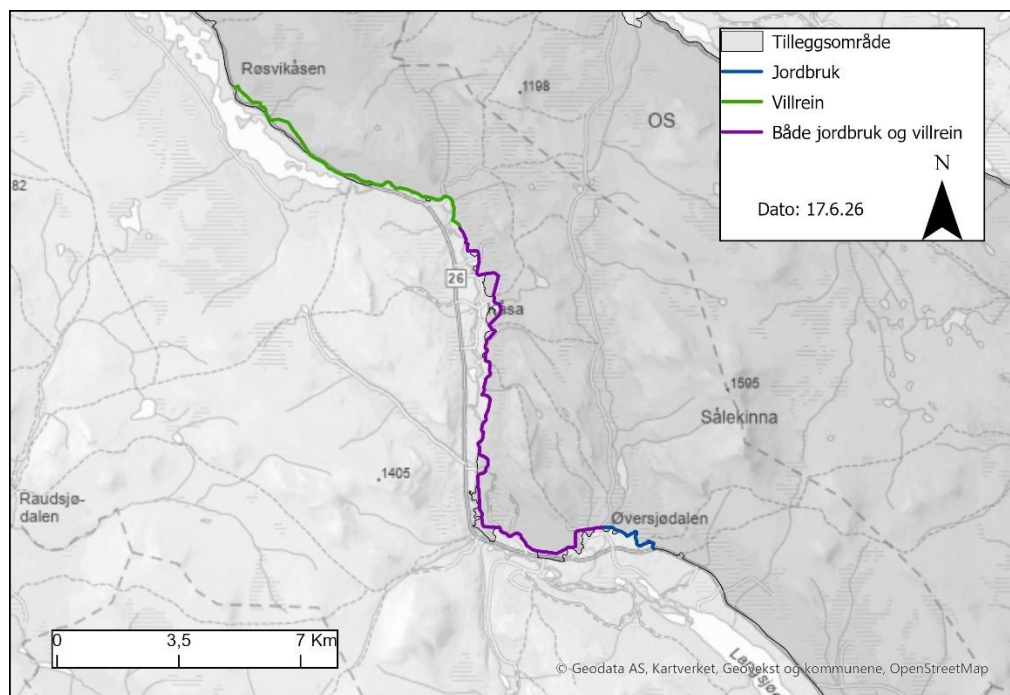
10.7.4.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Det vestlige området har ingen naturlige grenser mot tilgrensende reindrift, og risikoen for sammenblanding vurderes ikke å bli påvirket.

Tiltaket vurderes til å innebære ubetydelig endring (0) for tilgrensende reindrift.

10.7.5 Delområde Røsvikåsen-Øversjødalen

Sperregjerdet har som formål både å hindre rein på jordbruksarealet og at rein trekker til villreinområder. Gjerdet er cirka 27 kilometer langt.

Figur 10-12 Viser foreslått sperregjerde fra Røsvikåsen til Øversjødalen. Illustrasjon: NIBIO/Norconsult

10.7.5.1 Vurdering av tiltaket for tilgrensende reindrift

Dette er et lengre sperregjerde som sperrer for et potensielt rein-trekk vestover. Det er sannsynlig at det vil redusere risikoen for sammenblanding med renselskapet, selv om sperregjerdet primært hindrer trekk inn i villreinområdet. Det er behov for en del grunder i gjerdet som vil kunne utfordre egnetheten noe. Eventuelle naturlige trekk- og flyttleier tilbake inn i tilleggsområdet kan også bli begrenset av sperregjerdet. Det vurderes at det spesielt i barmarksperioden vil kunne redusere risikoen for sammenblanding.

Tiltaket vurderes å utgjøre mellom positiv (+) og betydelig positiv (++) endring for tilgrensende reindrift.

10.8 Oppsummering vurdering av følgekonskvenser for tilgrensende reindrift

Utgangspunktet i denne oppsummeringen er de åtte tiltakene Landbruks- og matdepartementet har bedt Norconsult å vurdere. For øvrige tiltak foreslått for å redusere konsekvenser for tilgrensende reindrift vises det til beskrivelser i kapittel 9.

Tiltaket som vurderes å ha størst positiv effekt for å redusere faren for sammenblanding med tilgrensende reindrift, er å korte ned perioden for Fosen-reinens opphold i tilleggsområdet. Sannsynligheten for gode forhold for gjeting (skuterføre) er langt større etter nyttår enn 15.oktober.

Både enkeltvis og samlet vil de ulike sperregjerdene som er foreslått bidra til å redusere risikoen for sammenblanding. Spesielt lengre sperregjerder bidrar til dette. Det er likevel komplisert å vurdere mulige positive og negative konsekvenser av slike sperregjerder. Fra tilgrensende reindrift ble det i utgangspunktet ikke foreslått sperregjerder som avbøtende tiltak. Sperregjerdet mot Tufsingdal og Narjordet vil ha en positiv effekt for tilgrensende reindrift, men også kunne ha potensielle negative konsekvenser for blant annet ledeeffekter av Femund sijte sin rein inn i nye områder.

Ved vurdering av følgekonskvenser for sperregjerdene forutsettes det at oppsett og vedlikeholdsansvar ikke ligger til reindriften selv, da dette vil gå sterkt utover reindriften økonomi og evne til å prioritere andre arbeidsoppgaver.

Gjerdeanlegget for Rendalen renselskap vurderes som viktig, selv om andre avbøtende tiltak etableres.

Summen av tiltak, med sperregjerder på sentrale strekninger og beitetid fra 1. januar vil redusere konsekvensene for tilgrensende reindrift vesentlig. I tillegg er det andre tiltak, som f.eks. gps-sendere, som også vil ha positiv påvirkning for tilgrensende reindrift.

11 Referanser

Arbeidets rett. (2026, 05 15). Feil om sameksistensutvalget.

Arbeidets Rett. (2026, 3 11). Spørsmål om motorferdsel sendt rundt. Nå svarer reindriftsdirektøren.

Brænd, E., Bøthun, S., & Myren, I. (2025). *Norsk villreinsenter*. Hentet fra Tolga Østfjell villreinområde:
<https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtretolgaostfjell/>

Engerdal fjellstyre. (2018, November 13). *Engerdal fjellstyre*. Hentet fra <https://www.engerdal-fjellstyre.no/aktuelt/islegging-p-femund-tippekonkurranse>

Femund sijte. (2018). *Distriktsplan for Fæmund sijte 2018 - 2022*.

Femund sijte. (2026). *Møtereferat 20.4.26*.

Gåebrien sijte. (2014). *Distriktsplan 2014-2018*.

Landbruks- og matdepartementet. (2021). *Konsesjon til Rendalen renselskap*.

Landbruks- og matdepartementet. (2025). Hentet fra Regjeringen:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utvalg-for-bedre-sameksistens-mellom-reindrift-og-jordbruk/id3084547/>

Landbruks- og matdepartementet. (2025, 01 23). *www.regjeringen.no*. Hentet fra Utvalg for bedre sameksistens mellom reindrift og jordbruk: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utvalg-for-bedre-sameksistens-mellom-reindrift-og-jordbruk/id3084547/>

Landbruks- og matdepartementet. (2026). *Sameksistensutvalget - utfordringer mellom reindrift og jordbruk i Nord-Østerdalen - Rapport*.

Landbruksdirektoratet. (2025). *Ressursregnskap for reindriftsnæringen*.

Landbruksdirektoratet. (2026). *Normaler for landbruksveier - med byggebeskrivelse og veileder for klimatilpasning og naturfare*.

Lovdata. (1976). Forskrift om reinbeitetid, Femund reinbeitedistrikt, Sør-Trøndelag og Hedmark.

Lovdata. (2007). *Lov om reindrift*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>

Mattilsynet. (2014). *Veiledning til enkelte bestemmelser i dyrevelferdsloven og underliggende forskrifter, relatert til hold av rein*.

NIBIO. (2017). *Velferdskriterier i reindriften. En studie av velferdsindikatorer og mulige kvalitetskriterier for rein og reinkjøtt*. NIBIO rapport vol. 3 nr. 55. NIBIO.

NIBIO. (2023). *Vurdering av gjerdeløsninger for rein - NIBIO-rapport vol. 9 nr. 10*.

NIBIO. (2024). *Utredning av mulig tilleggsareal for vinterbeite for Sør-Fosen sijte og Nord-Fosen sijte - NIBIO rapport vol. 10 nr. 98*.

Rendalen renselskap. (2021). *Driftsplan 2021-2025*.

Rendalen renselskap. (2026). *Møtereferat 14.4.26*.

Samarbeidsavtale mellom Femund - Elgå reinbeitedistrikter og Rendal renselskap. (1992).

Samarbeidsavtale mellom Rendalen Renselskap og Tolga Østfjell villreinområde. (2024).

Sametinget. (2020). *Sametingets planveileder*.

SeNorge. (2026). *Snødybde månedsmedian*. Hentet fra <https://senorge.no/>

Statens Vegvesen. (2021). *Konsekvensanalyser - Håndbok V712*.

Statsforvalteren i Trøndelag. (2026). *Møtereferat 26.3.26*.

Svahken sijte. (20??). *Distriktsplan*.

Svahken sijte. (2026). *Møtereferat 27.4.26*.

Saanti sijte. (2014). *Distriktsplan 2014-2019*.

Vedlegg 1

Referat – Informasjonsmøte om reindrift ved tilleggsområdet – Statsforvalteren i Trøndelag

Dato: 26.3.2026	Sted: Teams	Tid: 0815 – 0945
Til stede:		Kopi:
Sverre Hovind, reindriftsavdelingen, Statsforvalteren i Trøndelag Svein Bjørk, Norconsult		Magne Haukås, Norconsult

Forslag til referat sendt ut 26.3 med frist for tilbakemelding 11.april. Endringer mottatt 13.4, ferdigstilt samme dag.

NO ønsket en situasjonsbeskrivelse av reindriftas bruk av tilstøtende områder til det foreslåtte tilleggsområdet for vinterbeite til Fovsen Njaarke sijte. Informasjon fra reindriftsavdelingen og de berørte reinbeitedistriktene skal danne grunnlag for en vurdering av konsekvensene for annen reindrift av tiltaket.

Reindriftsavdelingen orienterte så om de ulike reinbeitedistriktene og driftsmønster og beitebruk som de har erfaring med.

Fæmund sijte

Fæmund sijte er felles vinterbeite for Gåebrien sijte og Saanti sijte. Beiteområdet er delt i to med tanke på beitetider; Fæmund vest og Fæmund øst. Grensen mellom områdene går i Feragsvassdraget. Fæmund vest har beitetid fra 15.11 til 30.4, mens Fæmund øst har fra 1.9 til 30.4. Det går et sperregjerde mellom Fæmunden og Feragen, men dette er ikke funksjonelt per i dag på grunn av manglende vedlikehold. Gjerdet skal hindre rein i å komme til Fæmund vest før 15.november.

Reinen fra Gåebrien og Saanti trekker selv sørover til vinterbeite. Vær- og beiteforhold påvirker dette, og ved vesentlige snøfall kan reinen begynne trekket tidlig, og dermed komme inn på vinterbeite før man ønsker det. Et sperregjerde i Vauldalen skal hindre reinen å trekke inn i vinterbeiteområdet for tidlig. I tillegg har sijtene de siste årene på høsten samlet og slaktet rein på gjerdeanlegg mellom Aursunden og Rien, og samtidig transportert rein nordover for å forsinke rein på trekk sørover og lette trykket mot sperregjerdet i Vauldalen. Dersom større flokker av rein kommer inn på vinterbeite tidlig, kan de fortsette sørover og passere distriktsgrensa

I januar/februar tas reinen inn på gjerdet i Harsjøen (nord i Fæmund sijte) for slakteuttak og skilling. Sijten deles i flere mindre grupper, som bruker ulike deler av vinterbeiteområdet. Det er ingen fastsatte beitegrenser mellom de ulike gruppene i vinterbeite, men en etablert uformell praksis internt i sijten. I tillegg skilles fremmedrein ut. Vinteren 2026 ble det skilt ut 600 rein fra Svahken sijte og 400 rein tilhørende svenske samebyer.

Reindriftsavdelingens erfaring er at reinen stort sett kommer til Fæmund vest rundt 15.november. I 2023 kom reinen allerede i slutten av oktober. I Tufsingdalen er det et nytt sperregjerde som sto ferdig i 2022. Dette hindrer rein fra å trekke inn på dyrka mark og fungerer etter hensikten. Gjerdet vedlikeholdes årlig i oktober. Rein trekker over til tilleggsområdet blant annet ved Holla-Kvilvangen, og havner på dyrka mark sør for Siksjøen, og nordover mot Narbuvoll og Narjordet. Det kan også forekomme rein mot Kåsa og Øversjødalen i denne perioden. Utfordringene med rein på innmark er størst fra midten/ slutten av november og utover i desember.

Det er etter reindriftsavdelingens erfaring årlig rein fra Fæmund sijte i og ved tilleggsområdet i på senhøsten. Det skyldes at før det blir skuterføre, er det i praksis umulig for sijten å holde all reinen innenfor distriktsgrensene til enhver tid. Når det blir skuterføre, blir reinen som regel samlet og flyttet i løpet av noen dager. Det er mulig å flytte reinen tidligere, ved hjelp av bl.a. helikopter, men de klarer ikke å hindre den ifra å trekke sørover igjen. Denne sesongen ble det ikke tilstrekkelig godt skuterføre før på nyåret, og Fæmund sijte fikk flyttet rein permanent fra tilleggsområdet i midten av januar. Reindriftsavdelingen anslår at 1000-2000 rein årlig kan befinne seg sør for distriktsgrensa noen uker på senhøsten før den blir flyttet.

Det er sjelden at Fæmund-rein trekker videre sørover, mot Tolga-Øst villreinområde. I 2023 trakk en liten flokk over ved Storsjøen, men den ble hentet raskt tilbake.

Reindriftsavdelingen vurderer utfordringen med rein på innmark etter nyttår som begrenset. Det handler stort sett om mindre flokker som kommer ned på dyrka mark, typisk etter perioder med dårligere vær.

Svahken sijte

Svahken sijte har rein på vinterbeite bl.a. på Bjørnberget (vest for Fæmunden, helt i sør). Rendalen renselskap og Svahken sijte har en avtale som sier at området mellom Isteren og Sølensjøen, som ligger utenfor Svahken sijte sine distriktsgrenser, ikke skal benyttes. Svahken har i enkelte perioder hatt rein i dette området. Når dette skjer, må reinen hentes av sijten. De kan også ha rein litt lenger nordover på vestsiden av Fæmunden. Derfor kan det forekomme mindre flokker med bukk mot sørenden av tilleggsområdet (Kvennvika, Nålodden) på sommerstid.

I barmarksesongen har Svahken en del rein som trekker nordover og inn i Fæmund sijte. Disse kan bli gående her frem til skilling på Harsjøen i januar-februar (se for øvrig avsnitt om Fæmund sijte).

Det kan krysse rein fra Svahken sijte vestover mot tilleggsområdet når isen på Fæmunden har lagt seg. Men dersom det ligger is på Fæmunden er det som regel sammenfallende med tilstrekkelig gode driftsforhold til å hente reinen tilbake. Utfordringer med rein fra Svahken inn i tilleggsområdet vurderes derfor som begrenset.

Rendalen renselskap

Reinen i Rendalen renselskap beiter vanligvis lenger sør vinterstid. Reindriftsavdelingen er usikker på hvor mye de styrer/gjeter reinen for å unngå at den krysser konsesjonsgrensene. Rein fra renselskapet som kommer inn i Tolga-Østfjell villreinområde kan ikke hentes tilbake.

Vedlegg 2

Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Rendalen renselskap

Dato: 14.4.2026	Sted: Teams	Tid: 1000 – 1110
Til stede:	Kopi:	
Eivind Haugseth, styreleder, Rendalen renselskap Hilde Nystuen, sekretær, Rendalen renselskap Svein Bjørk, Norconsult	Magne Haukås, Norconsult	

*Forslag til referat sendt ut 16.4 (med oppdatering 17.4), med frist for tilbakemelding fredag 23.april.
Tilbakemelding mottatt pr. e-post 19.4, og tatt direkte inn i referatet.*

NO informerte om bakgrunn og formål for møtet. NO har fått oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) med å kartlegge konsekvensene for miljø og samfunn ved en eventuell flytting av Fosen-reinen til tilleggsområde Håmmålsfjellet-Sålekinna. NOs utredning med forslag til avbøtende tiltak skal være ferdig i siste halvdel av juli. LMD avgjør hvordan man går videre med saken, men de har i utgangspunktet uttrykt ønske om at de berørte kommunene utarbeider en felles reguleringsplan for området.

Det ble vist til rammene for tiltaket; 2100 rein fra Fosen på vinterbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna i perioden 15.oktober til 30.april. Renselskapet hadde forut for møtet fått oversendt rapporten som beskrev reindriften forventet bruk av tilleggsområdet, samt aktuell plassering av infrastruktur i tilleggsområdet.

NO skal blant annet lage en rapport som vurderer konsekvensene for annen reindrift av tiltaket. I all hovedsak innebærer det faren og konsekvensene av sammenblanding mellom Fosen-reinen og reindrift som grenser til tilleggsområdet.

NO legger til grunn renselskapets driftsplan, konsesjon og samarbeidsavtaler med samisk reindrift i utredningens beskrivelse av renselskapets drift av området. Driften gjennom året blir derfor ikke et større tema i møtet.

Innledningsvis påpekte Renselskapet at framdriftsplanen for NOs utredning var urealistisk og begrenset lokal forankring og medvirkning i arbeidet.

Videre hadde de lagt merke til beskrivelsen av motorferdsel på barmark i reindriftrapporten. Det står at det forventes begrenset med barmarkskjøring. Renselskapet mener at dersom det kommer rein til tilleggsområdet 15.oktober, vil det være lite/ikke noe snø. Ved tilsyn vil derfor barmarkskjøring være den eneste løsningen for å holde forsvarlig tilsyn med reinen i perioden frem mot jul. Hvis ikke vil reinen være uten tilsyn. Dette er svært uheldig med tanke på faren for sammenblanding.

Renselskapet har konsesjon etter reindriftslovens § 8, frem til 1.1.2036. Avtalen har lang varighet for å gi renselskapet forutsigbarhet. Konsesjonen inneholder ulike vilkår knyttet til renselskapets drift (NO har fått oversendt konsesjonen).

Renselskapet har nylig inngått samarbeidsavtale med Tolga-Østfjell villreinområde, som ligger rett nord for renselskapets konsesjonsområde. Samarbeidsavtalen regulerer ulike forhold, blant annet; reintelling, oppsynsvirksomhet, fastsettelse av kvoter og jaktutøvelsen. Det er den samme reinflokken som bruker de to områdene. Dette er også beskrevet nærmere i kvalitetsnormen for villrein, hvor villreinområdet og konsesjonsområde beskrives som et felles leveområde for rein. Reinen forvaltes likt, gjennom jakt, men den

har ulik status; Rendalsren er eiendomsdyr og Tolga/Østfjell er villrein, men det er samme reinstamme. NO har fått oversendt samarbeidsavtalen.

Renselskapet har også en felles samarbeidsavtale med Femund sijte og Svahken sijte. Dette er et krav i konsesjonsvilkårene. NO har fått samarbeidsavtalen oversendt.

Renselskapet har et bufferområde mot Svahken sijte. Kartbilde av bufferområde ble oversendt NO. I buffersonen skal det hverken foregå jakt eller være rein på beite. Vinterstid er det ingen naturlige barrierer mellom sijten og renselskapet når sijten har rein i området Bjørnberget/Bottølen (mellom Isteren og Femunden). I konsesjonsvilkårene er renselskapet gitt tillatelse til å føre tilsyn innenfor buffersonen for å unngå sammenblanding. Det er viktig at partene har tillit til hverandre, og at det er en gjensidig varslingsplikt ved observasjoner av rein på avveie. I tillegg varsler Svahken sijte renselskapet når de har rein på gjerdet. Samarbeidet fungerer godt mellom partene i dag.

Det foreslåtte tilleggsområdet fungerer i dag som en buffersone mot Femund sijte. På grunn av «buffersonen» har Renselskapet ikke opplevd større utfordringer med sammenblanding med rein fra Femund sijte. Det er som oftest snakk om enkeltdyr fra sijten som er på avveie.

Renselskapet er bekymret for sammenblanding med Fosenreinen. De er svært skeptiske til at tilleggsområdet skal åpnes for rein fra Fosen fra 15.oktober. I den snøfrie perioden før jul har renselskapet liten kontroll/oversikt over sin egen reinflokk, da hverken renselskapet eller villreinområdet har motorisert tilsyn på barmark, kun til fots og med drone (tilsyn med skuter vinterstid jf. konsesjon). Renselskapet er bekymret for muligheten reindrifta har til å ha tilstrekkelig tilsyn i den perioden, samt at tilsynet må foregå med barmarkskjøretøy. Renselskapet er videre svært negative til barmarkskjøring, da vegetasjonen i området er svært sårbar for barmarkskjøring.

Videre pekes det på at klimaendringer kan bety større bruk av randsonene til konsesjonsområdet. Femund og de omkringliggende områdene vil, som Finnmarksvidda, få mer nedbør og høyere temperaturer i fremtiden. Dette betyr større fare for ising og låste beiter enn hva man har erfaring med i dag. Ved slike beiteforhold kan reinen spre seg betydelig, og dermed øker faren for sammenblanding.

Renselskapet har flere forslag til avbøtende tiltak:

- Renselskapet må gis tilsynsrett mot nord og øst i konsesjonsområdet for å ha mulighet til å begrense faren for sammenblanding med Fosen. På samme måte må også villreinområdet ha tilsynsrett.
- Det må etableres et permanent gjerdeanlegg for skilling nordøst i konsesjonsområdet (Orvdalen, mellom Elgpiggen og Gloføken). Renselskapet anser det som uaktuelt å måtte hente sin rein på gjerdeanlegg utenfor konsesjonsområdet. Disse må fraktes tilbake på bil. Rendalsreinen er hverken vant til å være i gjerde eller bli transport på bil. Det vil være svært uheldig for dyrevelferden å måtte bruke gjerdeanlegg utenfor konsesjonsområdet.
- Egen samarbeidsavtale med Fosen reinbeitedistrikt må på plass. Samarbeidsavtalen må også inkludere Tolga/Østfjell villreinområde.
- For uforutsette utfordringer må en nøytral part/meklingspart oppnevnes, f.eks. Statsforvalteren. Dette må beskrives i samarbeidsavtalen.
- Renselskapet må kompenseres for utgifter til tilsyn, gjerdeanlegg mv. som tilkommer dersom Håmmålsfjellet-Sålekinna blir vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt.

Vedlegg 3

Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Femund sijte

Dato: 20.4.2026	Sted: Teams	Tid: 2010 – 2110
Til stede: Lars Aage Brandsfjell, tidl. leder Saanti sijte og Femund sijte Inge Even Danielsen, leder Gæbrien sijte og Femund sijte Lars Elias Brandsfjell, leder Saanti sijte Svein Bjørk, Norconsult		Kopi: Magne Haukås, Norconsult

Forslag til referat sendt ut 21.4, med frist for tilbakemelding onsdag 29.april. Ingen merknader mottatt 4.5.26

NO informerte om bakgrunn og formål for møtet. NO har fått oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) med å kartlegge konsekvensene for miljø og samfunn ved en eventuell flytting av Fosen-reinen til tilleggsområde Håmmålsfjellet-Sålekinna. NOs utredning med forslag til avbøtende tiltak skal være ferdig i siste halvdel av juli. LMD avgjør hvordan man går videre med saken, men de har i utgangspunktet uttrykt ønske om at de berørte kommunene utarbeider en felles reguleringsplan for området.

Det ble vist til rammene for tiltaket; 2100 rein fra Fosen på vinterbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna i perioden 15.oktober til 30.april. Renselskapet hadde forut for møtet fått oversendt rapporten som beskrev reindriften forventet bruk av tilleggsområdet, samt aktuell plassering av infrastruktur i tilleggsområdet.

NO skal blant annet lage en rapport som vurderer konsekvensene for annen reindrift av tiltaket. I all hovedsak innebærer det faren og konsekvensene av sammenblanding mellom Fosen-reinen og reindrift som grenser til tilleggsområdet.

Femund sijte er tydelige på at de har rein i tilleggsområdet så godt som hvert år. Det må være gode driftsforhold gjennom sen høst/tidlig vinter for å unngå at dette skjer. Selv ved gode driftsforhold kan rein trekke naturlig over dalføret og inn i området. Når driftsforholdene blir brukbare, har sijten relativt god kontroll på reinflokken.

Femund sijte påpeker at dagens konflikt i området mellom reindrift og landbruk har mange «løse tråder». Statens nedsatte sameksistensutvalg ser foreløpig ikke ut til å ha kommet til enighet med partene om konstruktive løsninger. Femund sijte mener at forvaltningens virkemiddel, bruk av sanksjoner for å styre reindriften, ikke er en god og langsiktig løsning.

Overordnet er Femund sijte veldig skeptisk til tiltaket dersom det legges til grunn at det ikke skal forekomme sammenblanding mellom Femund og Fosen, og tilleggsområdet «gjerdes inn». I tillegg påpeker de at området er et gammelt samisk bruksområde, men de er innforstått med at det ikke er en del av denne utredningen.

Femund sijte anser det som svært ugunstig at Fosen-rein kan komme så tidlig som 15.oktober til tilleggsområdet. For å holde reinen innenfor området er det helt avgjørende med gode driftsforhold, og det er lite sannsynlig så tidlig på høsten. Uten gode driftsforhold har man liten mulighet til å ha kontroll på reinen innenfor tilleggsområdet. I tillegg blir det vesentlige utfordringer med sammenblanding med Femund sijte. Erfaringen med tilleggsområdet er at det skal noe til før det blir låste beiter/dårlige beiter vinterstid, men at området er veldig værhardt. Fullstendig kontroll på reinflokken har man derfor aldri.

Femund sijte er skeptisk til at gjerdeanlegg etableres langs Øversjødalsvegen. De mener det er uheldig med etablering av helårsveg og permanente inngrep i et relativt uberørt område, samt at plasseringen er lite egnet når anlegget skal brukes ved sammenblanding mellom sijtene. Sijten mener de burde vært forespurt ved plassering av anlegg.

I dag er det et sperregjerde fra Siksjøens sørende og et godt stykke sørover Tufsingdalen. I tillegg er det noen innmarksgjerder sør for sperregjerdet. Femund sijte ser ikke flere sperregjerder som en løsning for å hindre sammenblanding. Et sperregjerde fra Røros til Femund anses som urealistisk. Gjerdet får ingen naturlig avslutning og det blir fort for lavt vinterstid. I tillegg kommer et krevende vedlikehold.

Femund sijte oppsummerer med at de blir sterkt berørt av tiltaket, og har flere forslag til avbøtende tiltak:

- Det må på plass en egen samarbeidsavtale mellom Fosen reinbeitedistrikt og Femund sijte om rutiner ved sammenblanding og andre forhold.
- Det permanente gjerdeanlegget bør plasseres i område Kvilvangen. Det er den beste plasseringen dersom man må ta inn og skille ved sammenblanding mellom sijtene.
- Fovsen Njaarke sijte kan ikke komme til tilleggsområdet før driftsforholdene er gode. 15.oktober er uansett altfor tidlig.

Vedlegg 4

Referat – Møte om mulig bruk av Håmmålsfjellet-Sålekinna som vinterbeite for Fosen reinbeitedistrikt – Svahken sijte

Dato: 27.4.2026	Sted: Teams	Tid: 1000 – 1130
Til stede: Jon Anders Mortensson, siidaandelsleder, Svahken sijte Maths Mortensson, siidaandelsleder, Svahken sijte Svein Bjørk, Norconsult		Kopi: Magne Haukås, Norconsult

Forslag til referat sendt ut 27.4, med frist for tilbakemelding mandag 4.mai. Tilbakemelding mottatt 5.mai og tatt inn uten endringer.

NO informerte om bakgrunn og formål for møtet. NO har fått oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) med å kartlegge konsekvensene for miljø og samfunn ved en eventuell flytting av Fosen-reinen til tilleggsområde Håmmålsfjellet-Sålekinna. NOs utredning med forslag til avbøtende tiltak skal være ferdig i siste halvdel av juli. LMD avgjør hvordan man går videre med saken, men de har i utgangspunktet uttrykt ønske om at de berørte kommunene utarbeider en felles reguleringsplan for området.

Det ble vist til rammene for tiltaket; 2100 rein fra Fosen på vinterbeite i Håmmålsfjellet-Sålekinna i perioden 15.oktober til 30.april. Distriktet hadde forut for møtet fått oversendt rapporten som beskrev reindriftas forventet bruk av tilleggsområdet, samt aktuell plassering av infrastruktur i tilleggsområdet.

NO skal blant annet lage en rapport som vurderer konsekvensene for annen reindrift av tiltaket. I all hovedsak innebærer det faren og konsekvensene av sammenblanding mellom Fosen-reinen og reindrift som grenser til tilleggsområdet.

Svahken sijte presente kort sitt distrikt. Sijten er det sydligste (sørsamiske) reinbeitedistriktet i Norge, kun 30 mil fra Oslo. Sijten består av 6 sijteandeler med et øvre reintall på 3000 rein og ligger innenfor Engerdal kommune i Innlandet fylke. De har vedtatt distriktsplan og bruksregler. Disse er gjenstand for kontinuerlig oppdatering. Sijten fikk gjennomført en beiteanalyse av distriktet tidlig på 1990-tallet av Forut i Tromsø.

I nord, langs Røa-vassdraget, grenser de mot Femund sijte. Langs halve distriktsgrensen i øst grenser de mot en svensk sameby (Idre sameby). Sijten grenser ikke mot noe reinbeitedistrikt i sørøst (svensk side), i sør eller i sørvest.

Sijten er et helårsdistrikt øst for Femunden, dvs. at alle årstidsbeiter er innenfor samme geografisk område. Vinterstid deler sijten seg i to grupper. En gruppe beiter i Bjørnberget (mellom Isteren og Femunden) og den andre gruppen innenfor helårsbeitet. I Bjørnberget er det beitetid fra 1.11-30.4.

Sijten har en samarbeidsavtale med Rendalen renselskap som fungerer veldig bra.

Sijten har en del utfordringer med rovdyr, selv om reinbeitedistriktet er prioritert beiteområde. Forvaltningsgrensen for ulv går noen mil sør for distriktsgrensen. Ulv fra både norsk og svensk side kan derfor komme inn i distriktet. Videre har sijten utfordringer med tap til kongeørn, og også havørn de senere årene.

Svahken sijte mener det har vært uheldig med den lukkede prosessen som har vært etter høyesterettsdommen i 2021. Berørte parter burde vært involvert tidligere. Det kunne gitt ett mer helhetlig perspektiv fra start, og dermed fått en bedre prosess. Dette hadde også hjulpet Fosen. For Svahken fremstår

det som om Håmmålsfjellet-Sålekinna ble foreslått forut for NIBIOs utredning, og derfor var et forutbestemt valg. Hvordan dette er forankret i en reindrifsfaglig vurdering synes uklart for distriktet. Prosessen har vært usynlig og sijten vet ikke hvilke løsninger man kommer frem til. Svahken sijte har tidligere gitt uttrykk for, i møte med LMD og ED, at regjeringen burde fulgt opp anbefalingene fra SRU II (Samerettsutvalget, NOU 2007 – den nye sameretten). Kartlegging av samiske rettigheter og bruk i området kunne bidratt til et større bilde og legitimitet for prosessen, og bidratt til å hjelpe Fosen sin sak.

Svahken sijte har selv erfaringer med at det har vært vilje til å leie land til reindrift i området Tufsingdalen til reindrift, men dette fordrer en god prosess.

Svahken sijte avga egen uttalelse 25.4.25 til høring av mandatet. Sijten har meldt sin interesse i saken som tredjepart og vil ha klarhet i hva som kan ramme sijten som følge av tiltaket. Sijten anser at den største utfordringen er sammenblanding, og de utfordringene det vil medføre. Sijten er ikke i tvil om at det blir sammenblanding slik området er i dag uten avbøtende tiltak.

Fosenreinen vil bruke tid på å tilvenne seg tilleggsområdet. Svahken har selv erfaring med «ny» rein i eget distrikt etter at de skiftet reinstamme på 80-tallet. Erfaringen til sijten er at det tar lang tid å etablere et forutsigbart trekk/beitemønster i et område. Samtidig er det viktig at avbøtende tiltak som sperregjerder eliminerer konflikter og ikke skaper nye. De har erfaring med at sperregjerde Nordvika – Feragen presser rein fra Femund sørover til Svahken sijte. Et annet utvalg har lansert sperregjerde langs Røavassdraget. Dersom det blir en del av løsningen, må sperregjerdet gå langs gammel trase nord for Røa.

Drifts- og beiteforhold forverres sannsynligvis som følge av klimaendringer i området. Periodene med låste beiter og ising kan bli hyppigere enn det man har erfaring med i dag. Dette påvirker risikoen for sammenblanding.

Sijten mener det må etableres et gjerdeanlegg som kan benyttes ved sammenblanding som ligger relativt nærme Svahken. Det kan være aktuelt med et fellesgjerde i tilknytning til Rendalen renselskap.

Distriktet synes det er vanskelig å ta en klar stilling til avbøtende tiltak før det er tydelig hvilke tiltak som etableres for Fosen reinbeitedistrikt. Men en foreløpig tilbakemelding er at et mulig behov er et sperregjerde fra Kvennvika mot Korneset, på kommunegrensen til Engerdal. Men det er vanskelig å fastsette tiltak nå, når man ikke er helt kjent med endelige tiltak innenfor tilleggsområdet for Fosen.

Etter at område ble foreslått som tilleggsområde for Fosen reinbeitedistrikt har hetsen mot reindrift økt lokalt, både i landbruket og ellers lokalt. Dette sprer seg også til Svahken sijtes områder. Gode løsninger må på plass så situasjonen ikke tilspisser seg ytterligere. Utfordringen med å skjerme dyrka mark må løses før man går videre.

Avslutningsvis peker sijten på at eventuelle avbøtende tiltak må konsulteres med Engerdal kommune, Engerdal fjellstyre og Svahken sijte. Fremmed rein kan ikke ledes inn i Svahken sijte sine beiteområder. Sijten mener det er viktig at menneskerettighetsbruddet ovenfor Fosen løses, og at de får tilstrekkelig hjelp og forutsigbarhet for sin drift.